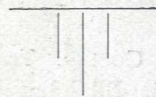

OBRES EN PREMSA

NOCIONS DE PUERICULTURA, pel Doc-
tor Josep Roig i Raventós.

EL COMERÇ EN LA HISTÒRIA, per Al-
fons Maseras.

MINE RVA

PRIMERA SÈRIE

COL·LECCIÓ POPULAR DELS
CONEIXEMENTS INDISPENSABLES

Vol. XXXV

60 cènts.

NOCIONS
DE
PUERICULTURA

PEL

DR. J. ROIG I RAVENTÓS

MINERVA

OBRES PUBLICADES

PRIMERA SÈRIE

COL·LECCIÓ POPULAR DELS CONEIXEMENTS INDISPENSABLES
DIRIGIDA PEL CONSELL DE PEDAGOGIA DE LA
MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

- 1 - OCEANOGRÀFIA, per J. Maluquer.
- 2 - RESUM DE GEOGRAFIA D'EUROPA, per Joan Palau Vera. (Exhaurida)
- 3 - NOCIONS DE LITURGIA CRISTIANA, per J. Tarré, prevere. (Exhaurida)
- 4 - RESUM D'ASTRONOMIA, per E. Fontseré. (Exhaurida)
- 5 - EL RADI, per Esteve Terrades. (Exhaurida)
- 6 - LA NEUROSIS I ELS NEURÒTICS, per J. Alzina i Melis. (Exhaurida)
- 7 - UNA VISITA AL MUSEU DE BARCELONA, per J. Folch i Torres. (Exhaurida)
- 8 - NOCIONS DE LITERATURA LLATINA, per Carles Riba.
- 9 - RESUM DE GEOGRAFIA D'AMÈRICA, per J. Palau Vera.
- 10 - ELS JOCS DE PILOTA, per J. Elias Juncosa.
- 11 - RESUM D'ARQUEOLOGIA CRISTIANA, per Josep Gudiol, prev.
- 12 - L'EDAT DE LA PEDRA, per P. Bosch Gimpera. (Exhaurida)
- 13 - LA METAFÍSICA, per F. Xavier Llorens.
- 14 - NOCIONS D'INDUMENTÀRIA, per Lluís Labarta.
- 15 - DRET MUNICIPAL VIGENT, per I. Lloret.
- 16 - HIGIENE DE L'ALIMENTACIÓ, per J. Tarruella. (Exhaurida)
- 17 - FRASES FAMOSES, per Lluís Segalà i Estalella. (Exhaurida)
- 18 - LINGÜÍSTICA, per L. Nicolau d'Olwer.
- 19 - FLORICULTURA I ARBORICULTURA, per Georges T. Grignani. Traducció de Vicents Nubiola.
- 20 - COM S'ORDENA I CATALOGA UNA BIBLIOTECA, per Jordi Rubió.

Farina Lacteada "Nestlé"

Aliment indicadíssim per
als nens, sobretot en l'època
que s'han de desmamar

Què és la Llet Malteada "Nestlé"

La millor llet de vaca procedent de ramats que pasturen dintre de les millors condicions higièniques; llet

enriquida i modificada per l'addició de blat i d'ordi; no és cap producte artificial; és senzillament llet natural, convenientment modificada, òrfena completament dels inconvenients i perills que presenta habitualment la llet fresca expesa al consumidor.

Qualitats i aventatges

La Llet Malteada "NESTLÉ" s'ofereix al públic sota la forma d'una pols fina i blanca d'un gust agradabilíssim i va tancada curosament dintre d'ampolles de cristall amb tap metàl·lic sistema rosca.

La coagulació de la caseïna amb la llet modificada per l'addició de dextrina i maltosa es farà amb fines volves igual que la llet materna.

La dextrina i la maltosa augmenten al mateix temps la valor nutritiva de la Llet Malteada "NESTLÉ", exigint només un mínim d'energia als òrgans digestius.

La Llet Malteada "NESTLÉ" no té rastre de midó insoluble, molt difícil de digerir als nens de bolquers.

Es conserva indefinidament, sigui quina sigui la temperatura i l'època de l'any.

Societat "Nestlé" A. S. P. A. ☉ Barcelona
☉ Gran-Via Layetana, 41 ☉

MINERVA

COL·LECCIÓ POPULAR DELS CONEIXEMENTS INDISPENSABLES
EDITADA PEL CONSELL DE PEDAGOGIA
DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

VOLUM XXXV

NOCIONS DE PUERICULTURA

· PEL

DR. JOSEP ROIG I RAVENTÓS

de la Maternitat de Barcelona

BARCELONA

DIPÒSIT GENERAL: EDITORIAL POLÍGLOTA, PETRITXOL, 8

1921

INDEX

	Pàgs.
Paternitat i cultura	3
La infecció dels ulls i del melic	3
El bany. El vestit.	5
Conformació del cos.	6
Les arracades. La vacunació.	7
El llitet. L'estada.	8
El dormir. El plor. L'esternut. La boca oberta	9
La mare que cria i la que no cria	11
Higiene del pit. L'alimentació de la mare	14
Regles del mamar. El fatídic biberon	15
Pesatge. El biberon supletori.	17
Lactació substituïda	18
La dida. Resum	20
El naixement prematur	23
Alimentació no làctea: sopes, farines, etc.	24
Alimentació artificial.	28
Regles per a la lactació artificial.	31
Els primers esglais	33
Consideracions humanitàries i patriòtiques	37

*És propietat del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat de Catalunya
Reservats els drets de traducció i el de reproducció.*

NOCIONS DE PUERICULTURA

PATERNITAT I CULTURA

En la vostra llar ha esclatat el primer plor del vostre primer infant. Els vostres ulls s'han amarat de llàgrimes d'emoció. La vostra muller oblida les seves dolors passades bo i esguardant la bellesa esplendorosa del fill que es mou i crida triomfal. En aquest moment reps el teu fill i no saps res dels perills que poden fer-lo un dissortat per a sempre. Arriba a la vida voltat de totes les comoditats més refinades. Les robes són netes i noves i ben confeccionades. El bressol ple d'ornaments, i la cistelleta curulla de perfums, i el vostre cor vessant amor... i la vostra pensa allunyada de tota cultura... I és que no heveu pensat que al costat de l'ampolla de colònia, del paquet de pólvors aromàtics, de les benes i les tisores, mancava un llibre que heu d'haver llegit abans d'ésser pares per a saber conrear amb profit aquesta flor que ha caigut del cel entre vostres mans. No n'hi ha prou, amb cor: cal un xic d'art i paciència. L'home no sent la força de l'instint guaiador com els animals, ni és tan resistent com aquests. Tu, el pare, ja tens un nom i una llar i un afany, i no tens a casa cap llibre d'educació d'infants; tu, mare, que fas feines perfectes i parles dues llengües, fins tens aptituds per a la música i no saps res de ço que has de fer amb el teu fill per a conduir-lo amb encert pel camí de la vida. Fa escruixir, plorar, en tants d'anys com neixen fills, en tants d'anys com se'n moren, i tantes errors com encara regnen. La veu fatídica de la ignorància sembla immortal. Els vells diuen coses que duen a la més lamentable equivocació. I en una ciutat com la nostra, i en mig del carrer i en mans de gent benestant, es veuen els fills mancats de la més elemental higiene! No sigueu d'aquests inconscients, i disposeu-vos a rebre dignament el vostre fill. Oferiu-li confort, oferiu-li el vostre treball, el vostre nom, fins la vostra vida; però, també, espereu-lo assabentats o amb una erudició elemental. En la seva ànima i en el seu cos quedaran impreses per a sempre les vostres deficiències, que poden fer, el dia de demà, la vostra tortura quan per les vostres testes neixi la neu de la vostra vellesa venerable.

LA INFECCIÓ DELS ULLS I DEL MELIC

Després d'haver donat el primer bes al fill, comença la primera lliçó per a assolir aquesta mena de victòria de la vida que s'anomena salut. Dos perills surten en el primer respir de la vida del vostre fill: la infecció dels ulls i la infecció del melic.

Els ulls, en el curs de l'infantament, poden infectar-se amb els elements d'infecció que pot contenir el canal del part, sense que la mare en sigui perjudicada. Els microbis de les oftalmies purulentes poden fer cec un nadó i no sentir la mare altra molèstia que la que dóna el tenir una mica de fluix vaginal. Hi ha casos en què la mare conté el microbi en activitat atenuada (com es pot tenir el microbi de la pulmonia a la boca en perfecte estat de salut), i en trobar la conjuntiva del nadó en bones condicions s'hi sembla amb vigoria i dóna una malaltia greu que pot produir la ceguera de l'infant. Davant, doncs, de la impossibilitat pràctica de saber si el canal vaginal és o no infectat, cal fer *sistemàticament* la desinfecció ocular del nadó de la manera següent: es passa per les parpelles una glassa amarada amb una solució sublimada, i es tira dins dels ulls una solució d'arginol o nitrat de plata que s'ha de tenir ja en la cistelleta de l'infant. Aquesta elemental intervenció ha de practicar-se obligatòriament, com la vacuna. En aquests casos, tirar unes gotes de suc de llimona també obra benèficament. Recordeu-vos de consultar aquesta primera cura del vostre fill a les persones tècniques que intervindran en el naixement, perquè jamai pesi damunt de vosaltres una omisió que pot produir una malaltia greu. Aquesta desinfecció ha de fer-se en tots el naixements encara que els progenitors no hagin patit mai cap malaltia venèria perquè també s'han observat casos d'oftalmia purulenta (pus als ulls) sense cap antecedent gonorreic. Dic això per insistir, per darrera volta, que es faci sistemàticament la desinfecció, per estar en bona harmonia amb els darrers coneixements de la ciència actual. Crec que haurien d'ésser multats els casos d'oftalmia per omisió de la regla medicamentosa que havem recomanat.

Sota el punt de vista mèdic, el nadó ha de considerar-se com un ferit o millor dit, com un acabat d'operar. En efecte: en el moment en què li tallen el cordó, el vostre fill queda amb una ferida oberta que pot infectar-se i produir-li la mort. La secció del cordó posa al descobert els conductes (venes i artèries), que duïen la sang de la mare al fill. Aquests conductes, encara que siguin lligats, poden conduir els elements causants de les infeccions a l'organisme del nadó i produir una infecció de la sang. Les malalties del cordó poden romandre reduïdes al melic o bé envair tot l'organisme del nadó i causar-li la mort. El fet que en els animals és cosa natural (que ho fan amb les dents), en l'home ha de considerar-se com una petita operació, i, per tant, els mitjans per a practicar-la han d'oferir-nos la més completa garantia de netedat (asèpsia). Les tiores i el cordó de lligar hauran d'ésser submergits algunes hores en alcohol, o fer-los bullir. Les mans de la persona que talla el cordó seran desinfectades amb aigua i sabó, alcohol, i una solució sublimada. Un cop tallat el cordó ha d'embolicar-se amb una glassa estèril xopada amb alcohol. Cada dia aquesta glassa es canviarà, i el dia en què el cordó caigui cal posar una gota de tintura d'iode en la ferida umbilical, seguint encara un mes tenint la ferida tapada amb un tros de glassa estèril que es farà sostenir amb la faixa del melic que es posa habitualment. Quan el llombrícol sigui sec i cicatritzat podrà suprimir-se la faixa.

Les infeccions del melic són fàcils perquè s'hi ajunten els factors més apropiats per a la vida microbiana. Hi ha una ferida que, com havem dit, talla conductes que posen el nadó i el seu aparell circulatori en comunicació amb l'exterior. Demés, el cordó és un orgue que cau després d'assecar-se; és, per tant, una substància orgànica que pot ésser element de conreu pels microbis. La temperatura és apropiada. Hi ha la manca de la influència desinfectant de la claror. És fàcil, doncs, que els microbis hi facin vida virulenta, penetrin per conductes i donin lloc a supuracions llunyanes. Com es comprèn, no n'hi ha prou amb tenir *net* el cordó, ço és, tenir-lo curat, tallat i lligat amb coses sense microbis (asèptiques): cal que estigui tot amarat de substàncies que siguin contràries a la vida dels microbis que poden posar-se en el cordó. Això s'aconsegueix mitjançant els antisèptics, entre els quals el menys perillós i més fàcil de trobar es l'alcohol, que fa assecar el cordó i el manté lliure de microbis.

La curació dels ulls pot evitar una ceguera.

La curació del llombrícol pot evitar una infecció.

L'eficàcia d'aquestes curacions consisteix a ésser fetes tot seguit del naixement i continuades amb seny.

EL BANY. EL VESTIT

Mentre es fan aquestes curacions indispensables, que heu d'exigir de la persona assistent, vigileu la preparació del bany, que ha d'ésser *tebi* i *net*: *tebi* per a evitar refredaments, i *net* perquè el nadó té la ferida del cordó i convé no infectar-la amb un bany d'aigua que no sigui bullida o amb una banyera que no sigui ben neta. Per a la sortida del bany cal tenir una tovallola, escalfada, que eixugui. Els teixits de cotó son els que absorbeixen més l'aigua. Refuseu el fil i la franela, que no eixuguen.

Un cop eixuta la criatura (cal eixugar-la sense fregar el cos i fent servir la tovallola com si fos el paper assecant per a eixugar un escrit), és un bon costum empolverar-la amb pólvors de talc ben fins. Els pólvors de licopodi i de fècules tenen l'inconvenient que són orgànics i poden fermentar: en canvi els de talc són minerals i es conserven inalterables.

Neta ja la criatura (amb un bany net, seca i empolverada amb una substància inalterable com el talc); la vestireu. Com?

En la nostra actual societat les criatures es vesteixen de dues maneres: a l'antiga i a l'anglesa. Cada procediment té els seus coratjosos defensors. Nosaltres recomanem l'anglesa, i així han anat el nostres fills.

El *vestit antic*, més que un vestit, és un embenament que empresona l'infant, que, tot just arribat al món, és convertit en una mena de coixí de fer puntes amb la idea que ha de redreçar-se i que no es refredi. Abans fins els braços eren immobilitzats. Jo estic segur que aquestes criatures, si poguessin parlar, demanarien indignades que les tornessin a les entranyes maternals on estaven millor que al món, convertides en un operat de cirurgia.

Inconvenients. — L'estómac és comprimit.

La respiració no es fa bé.

Els moviments del braços i cames són difícils o impossibles.

L'orina i els excrements estan en contacte amb la pell perquè per a mudar-los s'ha d'obrir tot l'embenament, i això és, demés, una causa de refredament.

Modifica la bona circulació.

Per sort, avui, aquell vestit antic s'usa poc.

El vestit a l'anglesa és higiènicament millor per a la criatura perquè des del seu naixement, pot moure amb llibertat el braços i les cames. Com que no porta cap faixa compressora, la digestió, la respiració i la circulació es fan en condicions bones i indispensables per a la bona creixença. Demés, el canvi de la roba mullada és més còmode per a les mares i menys perillós de refredament per al fill, i en el vestit a l'anglesa el tronc sempre queda ben abrigat.

La gorra, com els nostres capells, només s'ha d'usar per a sortir de casa. El costum de fer portar dues o tres gorres, com fan a pagès, ha de suprimir-se. El cap net i descobert. Les gorres són, en part, les responsables d'aquella crosta que tenen els infants i que la gent creu que és dolent treure'ls. La crosta s'ha de treure, millor dit, s'ha d'evitar que es formi netejant el cap cada dia amb aigua i sabó. Si es forma una mica de crosta, cada nit ha d'untar-se el cap amb vaselina, i l'endemà es treu amb la rentada d'aigua i sabó.

CONFORMACIÓ DEL COS

Quan li haureu preparat el vestit higiènic a l'anglesa no us oblideu de saber si el fill està completament ben conformat, reclamant una inspecció minuciosa, per part dels tècnics, abans de posar-li el vestit. Hi ha de tant en tan criatures que neixen amb imperforació de l'anus o tenen el tel de la llengua massa ample. Fa un efecte molt depriment que els defectes se sàpiguen pels trastorns que puguin ocasionar, i després d'alguns dies de nascuda la criatura. Una inspecció a temps pot resoldre les coses tot seguit. Un dels fets que porta la primera preocupació dels pares joves, és la forma que té el cap després d'haver nascut la criatura. Degut a les fortes i continuades pressions que la testa sofreix, dona la impressió d'un esguerro. No cal esglaiar-se. El cap del nadó és tou i s'emmotlla com si fos de cera; després, lentament, torna a adquirir la forma normal sense necessitat de cap tractament. Ara bé: si passat un dia continua la deformació, cal fer un examen aclaratori de ço que passa.

Així, doncs, davant d'un naixement llarg recordeu-vos de la possibilitat que el cap surti llargarut o bonyegut, sense que això vulgui dir una deformació gran. Refuseu tota manipulació, convençuts que el cap trobarà la seva forma normal sense necessitat de l'art humà.

Durant la primera setmana de la vida hi ha un fet molt especial que passa a les criatures de tots dos sexes. Els pits se'ls posen durs, inflats, i donen, a la pressió, una mena de líquid semblant a la llet (llet de bruixa dels alemanys). Aquesta fluxió mereix una conducta: *el respecte*, ço és, observar, però mai de la vida muntar i fer massatges perniciosos, que, fets com sempre es fan, amb les mans brutes, poden produir un abscess, com he

tingut ocasió d'operar alguns cops. Hi ha una veritable mania, per part de les llevadores, de *no respectar* aquest fet natural; i la infecció de la glàndula té una transcendència gran, especialment si la criatura és una nena, perquè pot produir-li la pèrdua del pit infectat i la impossibilitat d'alletar quan en sigui hora.

En cas que el pit es posi inflammat, dur, vermell, cal aplicar-li cotó xopat amb aigua timolada, posat calent damunt del pit, procurant evitar pressions i cops.

Banyat, sec, empolvorat amb talc, inspeccionat minuciosament i vestit a l'anglesa, espereu amb serenitat que el cap i la fluxió mamària es resolguin segons la normalitat dictada per la naturalesa.

LES ARRACADES. LA VACUNACIÓ

Com que aquest petit llibret és sols escrit per a la nostra societat, que és l'única que conec com a metge, solament parlaré dels problemes que he de resoldre cada dia, un dels quals és el de les arracades. Hi ha qui no vol que les seves filles sofreixin la perforació de les orelles. Una munió de consideracions d'ordre estètic i de civilització surten en les discussions de cada dia. Jo, com a metge, no puc ficar-m'hi: solament tinc l'obligació de fer constar que és una cosa que ha de fer-se amb escrupolositat, ja que així com pot infectar-se vacunant o donant una injecció, pot infectar-se posant, sense netedat, unes arracades. I la infecció és avui una falta de civilització!

Jo, a la meua filla, vaig posar-li arracades, i diré amb sinceritat el motiu. He vist casos de noies que eren les úniques del col·legi que no duien arracades. Ja sabeu que la dona és *bellesa que vol embellir-se fins a la vellesa*. Jo us responc que tot ço que té d'inofensiu de petits (quan la part de l'orella és tendra) té d'enutjós quan la noia és gran i ha de passar la dolor amb més intensitat, i després de lluites, recances i plors. Com que la majoria de les nenes volen arracades, jo vaig posar-ne a la meua filla; i crec que ho he encertat perquè per ara no fugí místicament dels miralls! És necessari fer-ho amb meticulositat.

Compreu unes anelles d'or que punxin; talleu dos trossos de tap, del gruix d'un duro, i tot plegat ho poseu *un dia en alcohol bo de vi*. L'endemà es renta l'orella amb alcohol i s'hi deixen caure un parell de gotes d'èter. S'agafa el tap amb les mans ben desinfectades, es posa al damunt l'orella, i s'hi clava amb rapidesa l'arracada, que es clavarà en el suro que hi ha dessota. Es tanca l'arracada, i ja està llest. Es mou un o dos dies l'arracada, sense obrir-la, i es mulla amb esperit. Res de sedes i fils, que fan crosta: Una anella d'or, i netedat.

Ja que estem parlant de petits assumptes quirúrgics vull ocupar-me d'una cosa que no ha de triar-se, sinó que ha de fer-se sempre: la vacunació. És molt estesa la idea que ha de posar-se la vacuna en certes èpoques de l'any. Avui aquesta error ha d'ésser combatuda. La vacunació s'ha de fer als *dos mesos d'edat de la criatura*, tant si fa calor com si fa fred. Refuseu sempre la vacuna de braç a braç. Si hi ha casos de verola, no es prudent esperar els dos mesos, es pre-

cís fer-ho abans. Res no vol dir que la primera vegada no prengui: la vacuna pot estar ja atenuada. Cal vacunar fins que prengui. Encara hi ha qui mira amb recel aquesta mesura higiènica. *La vacuna bona, posada amb tota asèpsia, és inofensiva.* Convé assabentar-se bé de les cures que han de fer-se quan els grans es rebenten, per evitar la supuració de les ferides, que deixen unes cicatrius pregones.

Així com la secció del cordó i la perforació de les orelles són operacions que han de fer-se amb netedat (asèpsia) i desinfectants (antisèpsia), l'aplicació de la vacuna s'ha de fer amb asèpsia, perquè segons quins desinfectants destruirien l'acció preventiva de la limfa vacunadora. Rentant el braç amb alcohol, eixugant-lo amb una glassa estèril, cremant la llanceta, i després de fer les incisions posant una cura de glassa estèril (que es renovarà quan sigui necessari), s'evita una infecció.

EL LLITET. L'ESTADA

Mentre es parla de *les qüestions d'arracades i vacuna, poseu el fill al seu llitet, prop de la mare.*

Bressol o llit?

No hi ha cap inconvenient que sigui un *bressol que no es pugui bressar* o sigui fix sempre. El bressolar els infants anemla el cervell i els dona un mal hàbit. Sols s'adormen quan els bressolen, i després d'haver-los bressolat una bella estona es deixondeixen tan bon punt no se'ls mou. Jo m'estimo més un llitet de metall, que és fàcil de netejar i té els peus alts per a poder sotjar millor les criatures i allunyar-les dels corrents d'aire que passen per dessota de les portes. Aquests llits tindran una barana per evitar caigudes. El llit ha de posar-se en un lloc de l'estada on no rebí ni la correntia de l'aire ni la claror sobtada en obrir els ulls. El costum de posar cortines al llit s'ha criticat molt perquè priven que l'aire es canviï arplegant la pols i els microbis, i en cas de calar-se foc poden produir una catàstrofe, cremant la criatura. Les cortines de mussolina han de prohibir-se. Si es posen cortines de mussolina ha d'ésser fent-la incombustible, posant-la en un bany de sulfat d'amoníac de 125 g. per 1000 d'aigua. El matalàs i el coixí seran d'una cosa que no sigui massa blana ni massa calenta (crin, pela de panotxa).

No cal recomanar que l'estada de la criatura ha d'ésser la més clara, la més assolellada i orejada de la casa.

La nostra societat té una font de salut i de desinfecció natural en el sol, i li tanca les portes. Si els ciutadans del nord veïessin el nostre esclat de cases de l'Eixampla totes tancades i barrades els dies d'hivern radiants de sol, s'esgarrifarien adolorits! És lamentable que les cases es facin de *cara al carrer*, amb un uniformisme irritant, i no de *cara al sol*. Totes aquestes cases amarades de sol, a l'hivern estan tancades perquè hi ha sales de rebre on un raig de sol massa atrevit podria esblairar una cortina o fer cruixir un *moble bo*. Aquelles sales s'obren dos dies al mes amb gran mònta, i aquell sol es perd mentre les criatures es moren de fred en una galeria on no toca el sol! Jo no sé per què en les cases on el sol toca al davant,

la sala no pot ésser al cantó fred i a la façana posar-hi el menjador i els dormitoris i estades per als infants. Això seria fer una *casa de cara al sol*, a la salut, a la vida, prescindint del carrer, ja que amb unes cortinetes pot eliminar-se la tafneria dels veïns. Allà on toca el sol hi ha d'haver les estades on es viu. A la fi, la sala tant és que doni com no al carrer, perquè les visites van a parlar (de vegades massa) i no a mirar pel balcó. Estimats arquitectes: pietat per als infants! Doneu-los cases fetes de cara al sol! Honreu el sol i prescindiu del carrer!

Fins ara la nostra missió ha estat vigilar que tot es fes bé. Ara les persones tècniques són fora. Resteu sols amb el vostre fill que dorm. En aquest silenci, mentre sentiu els batecs del cor ple d'emoció i alegria, feu una estona de meditació.

EL DORMIR. EL FLOR. L'ESTERNUT. LA BOCA OBERTA

Teniu un fill i haveu d'educar-lo. Més que la riquesa, el farà feliç una bona educació física i moral. I aquesta educació comença en aquest moment de silenci, *disciplinant el dormir.*

El nadó passa la major part del temps dormint. Dorm unes vint hores per dia. A mesura que creix, la son s'escurça. En posar el vostre fill a dormir no el poseu mai de cara al cel, perquè en el cas que vomiti pot ofegar-se i, demés, el vòmit pot anar galtes avall fins a les orelles, i allí la llet fermentada pot donar una infecció. No ha de posar-se mai llet a l'orella per fer passar la dolor: és un costum dolent, perquè la llet és un element per a la fermentació. El nadó s'ha de posar sempre al llit de costat. Després d'haver mamat, reposarà del cantó dret, o sia del cantó del fetge, ja que així l'estómac es buida millor. Cal canviar la positura de l'infant, és a dir, posar-lo indistintament del cantó dret i de l'esquerre perquè el cap rebí les pressions del seu pes ben repartides i evitar les deformacions del crani i de la cara.

La son s'ha de reglamentar des del primer dia fent que el nadó dormi *sempre sol en el seu llitet.*

Els nens, quan neixen, no coneixen ni el braç, ni la cançó, ni el bressol, ni el genoll trontollador. *Si els el donen a conèixer l'exigiran sempre.* Aquell que és bressolat, no s'adorm si no el bressolen; aquells que estan acostumats a dormir-se a braç tot sentint cantar, dormen mentre se'ls mou i es canta. En el moment en què el braç s'atura i la cançó s'acaba, criden com si diguessin: —Més. — Jo us responc que el nen que és deixat sempre en son llit després de mamar i no es toca, es queda conformat, i aquesta conformació és d'una gran transcendència familiar. Jo he visitat mares exhaurides a causa de no poder dormir. Si la criatura somica, l'agafen tot seguit, la mouen, canten, i en provar de deixar-la al llitet es posa a cridar. Després se'l queden en el llit amb elles, i encara és pitjor. Llavors, perquè calli, li donen el pit fora d'hora i la criatura a poc a poc fa el que vol i esdevé un exigent allunyat de tota higiene i exposat a la malaltia. Per altra part, el pare que no dorm fa la feina de l'endemà malament. La son és una font

de malhumor; i el nadó, per no estar educat, en lloc d'ésser una flor aromàtica de felicitat, és una espina de malestar. I la culpa no és d'ell!

Convé que totes les feines de rentar-lo i vestir-lo es facin sempre de dia i a la claror, perquè les poques hores que passa deixondit siguin de dia. *El dormir no ha de respectar-se mai de dia i sempre de nit*, per evitar que les criatures canviïn les hores naturals de dormir i siguin *nens-serenos*, que de dia dormen i de nit no deixen dormir. Per això, no heu de deixar passar mai de dia l'hora de donar el pit. Si dorm i és l'hora, desperteu-lo i doneu-li aliment; si és de nit, deixeu-lo que dormi fins a sis o vuit hores seguides. *La dona que cria necessita menjar bé i dormir millor*. Tot això, que té una gran importància, solament s'aconsegueix si es fa *des del primer dia, aprofitant la ignorància del fill, que no sap res d'aquest món i, per tant, no pot demanar ni triar*.

Les condicions indispensables per a tenir un fill educat són tres, segons Combe: a) Posar sempre la criatura al seu llit després de mamar, sense excepció. Si s'ha de mudar ha de fer-se abans de mamar. Per posar-la al llit no se l'ha de fer dormir amb cançons, tenint-la a braç o bressolant-la: cal només deixar-la en bona positura. b) En el cas que es desperti, no alçar-la del llit. La criatura s'acostuma al llit i riu i juga sense exigir res. c) Cal habitar la criatura a dormir amb claror i amb remor. Pot posar-se en un moisès i vigilar-la amb tot el cor i no mal educar-la, fent-la passejar al més petit crit que faci o bé si es veu que està desperta.

La salut de l'infant demana que dormi de nit força hores seguides. Tot orgue que treballa ha de reposar, inclús l'estómac, i especialment el sistema nerviós, per evitar que els nens siguin nerviosos o estiguin excitats. Heu, doncs, d'acostumar la criatura a dormir en benefici d'ella i de vosaltres mateixos. Com? Senzillament no fent-li res quan plora. En lloc d'alçar-la del llit així que plora, deixeu-la una estona, i moltes vegades veureu que torna a adormir-se tranquilament. En canvi, si tan aviat com plora se l'alça, se li dona el pit i se la passeja, esteu perduts: la criatura coneix això i ho reclama amb energia. Si no l'hi ensenyeu no ho demanarà, el son serà llarg, profund i reparador, i la mare estarà més reposada, tindrà més llet i més bona, i l'alegria coronarà la vostra llar.

I si es trenca, plorant? Heu's aquí la pregunta de totes les àvies. Per evitar les trencadures cal que la criatura no porti aquelles faixes massa cenyides que no deixen expandir l'abdomen i tota la força recau en els punts febles (engonals) de la paret abdominal.

Així, doncs, davant del vostre fill que plora, tingueu serenitat, espereu. De vegades el plor fineix canviant el nadó de positura. No tingueu mai el pensament de posar el fill en el mateix llit de la persona que el cria, perquè després la criatura ho exigirà sempre, i això, ultra ésser un perill de mort per al nadó, és una fatiga constant per a la mare, que no dorm prou bé i es torna feble, perquè la criatura mama tota la nit fora de les hores. Moltes mares no poden seguir la cria per no tenir la criatura educada al son de nit, que ha d'ésser llarg (sis o vuit hores almenys del segon mes endavant). He visitat moltes criatures amb indigestions nocturnes i moltes mares, amb feblesa per manca de dormir i donar masses mamades

de nit. Demés, hi han tants casos de mort per ofec, que fins la nostra Església recomana que les criatures dormin soles. En un mot: *les criatures romandran lluny del llit i de la taula dels grans*.

Tingueu serenitat davant del plor. El plor és l'única manera que té la criatura per a expressar les seves necessitats. Pot plorar de fred, de fam, de mal de ventre, de mala positura, perquè va brut, perquè està massa cenyit, etc. Convé esbrinar el motiu i evitar el remei sistemàtic de les dides que els donen el pit i les passegen vingui o no vingui a tomb. A voltes, el pit en lloc d'ésser un remei, agreuja el pes d'estómac que sent la criatura i l'acaba d'empatxar.

Espereu amb serenitat el primer plor. No l'alceu, no la passegeu, no la poseu al llit amb la mare. Si toca donar-li l'aliment, l'hi doneu; i si teniu la seguretat que no li manca res (abric, aliment, netedat), deixeu-lo que plori, que del bon son del fillet pot dependre la salut i la cria de la mare i del fill, i la tranquil·litat de la vostra llar.

Un advertiment cal fer-vos i és que la criatura acabada de néixer esternuda sense que estigui refredada. L'esternut és, la major part de les vegades, un acte reflex sense cap importància. Dic això perquè una de les primeres males impressions que donen els fills és l'esternut, que, quan és repetit, posa l'esglai al cor de les mares novelles.

Després fixeu-vos si la criatura dorm amb la boca oberta o tancada. Quan són més grandets això és un fet de certa importància, ja que pot ésser degut que la criatura tingui vegetacions, o sia uns carnots al fons de la gola que dificulten una respiració ampla i a voltes són causa d'afeccions digestives i que la forma de la cara es modifiqui, que l'aparell auditiu no funcioni bé, i fins i tot que la caixa del pit quedi endarrerida en el seu desenvolupament. La criatura, en aquest cas, és com una màquina en què ha caigut una pedreta (adenoides) i que si bé no s'atura, funciona amb gran dificultat. Jo he tingut ocasió de veure nens que eren els darrers de les classes, que sovint tenien malalties digestives i llur cara prenia fesomia de peix, i un cop operats, sentien bé i creixien amb tota normalitat. Hi ha petits detalls en la infantesa que enclouen tot un ramell de complicacions evitables, tals com els curts de vista i d'oida, etc.

És molt lamentable que es descobreixin no a priori, com hauria d'ésser, sinó a posteriori, ço és, quan la criatura ja té una malaltia perfectament evitable, si abans d'empendre una vida nova (col·legi) s'hagués fet l'exploració sistemàtica de les seves aptituds físiques.

LA MARE QUE CRIA I LA QUE NO CRIA

La criatura aviat es deixondirà. Cal pensar què li donareu per alimentar-la. Tot aquella munió d'aigües bullides de malves pot suprimir-se sense perjudici: penseu que la criatura pot estar dotze hores sense pendre res. Si plora molt, podeu donar-li una mica d'aigua amb sucre (bullint-ho tot plegat alguns minuts).

La major part de les vegades el problema de l'alimentació queda re-

solt per les famílies abans de néixer la criatura, sense cap intervenció de persona competent.

Hi ha famílies que senten *l'honor* de criar i altres que senten *l'horror* de criar.

Les primeres, les que assaboreixen tot l'encís de veure's els fills criats com ha disposat la mare natura, senten el defici d'assolir la criança materna i esperen, amb una devoció maternal eternidora, el moment solemniat en què el filllet resti saciat amb la dolça saba de llur pit. Aquestes mares *completes*, abans de l'infantament pregunten i es preparen per a complir higiènicament llur santa obligació.

Les segones, les que *a priori* refusen la llei natural, les *mitges mares*, que després de l'infantament esperen les primeres sortides per a cercar adalerades el darrer figurí que ha creat l'estúpidesa de la moda per a posar-se'l, temeroses de no ser-hi a temps; aquestes mitges mares tenen com una mena de missió baixa donar la sang al fill, i la hi neguen com si la solució de la dida fos una cosa senzilla i sense cap responsabilitat. Esgarrifa pensar la quantitat d'immoralitat que porta aquest estament de les dides que van per les cases amb papers falsos, criatures postisses i medicacions que momentàniament omplen el pit, per a trobar col·locació, talment com els animals que venen els gitanos que van a fira i fan goig, i que un cop són a casa els surten les nafres! Esgarrifa pensar en el paorós esdevenidor del dissortat fill de la dida que va en mans allunyades del cor maternal i que sovint paga amb la vida la venda de la llet que li pertoca per dret natural i llei augusta de la natura! Esgarrifa pensar en les llars abandonades per la dona que cerca en la ciutat un guany que moltes voltes li porta un penediment inesborrable!

Mares: allunyeu el *no vull criar* com una temptació social que trobeu en la vostra vida, com si fos un pecat mortal. La llet que arriba al vostre pit *no és vostra*; és del vostre fill, i si l'hi negueu feu un crim. És la primera cosa que necessita de vosaltres, que no l'enganyareu com una dida i que sentireu una ànsia plena d'amor que ningú podrà sentir com vosaltres, perquè *la llet de mare surt de cor!* I, després, sentireu que el fill plora de gana i que les dides van passant per la vostra llar com espectres d'un comerç repugnant, i us arribarà el pensament torturador que, si vosaltres haguéssiu complert la vostra missió, el fill no patiria, i quan fóra gran us abraçaria encès d'agraïment, joiós d'haver tingut una mare completa.

M'agradaria ésser una temporada l'encarnació de la moda, d'aquesta deessa que us té a totes les dones sota el jou de la seva voluntat tirana! Sabeu què faria? Senzillament: fer de moda el criar! El dia en què la moda s'avingui amb la higiene, la societat s'encaminarà vers la perfecció més falaguera. Si fos moda criar, fins es veurien dones que no tindrien llet fent veure que crien. N'estic segur!

El refús a la lactació natural voluntària, ultra els prejudicis pròxims que havem anomenat, perjudica les gèneres futures, que, per herència, no poden rebre l'aptitud de criar. Realment, les famílies en què l'àvia i la mare no han volgut criar, la filla no ha rebut la influència benefactora de l'herència i és molt probable que no pugui criar.

Per un cantó l'herència, per altre les vestidures antihigièniques (cotilla) i les condicions biològiques fallides davant de la vida de les grans ciutats, cada dia més allunyada de les lleis naturals, constitueixen els factors que van anul·lant a poc a poc la mare que vol criar el seu fill.

Les excel·lències de la lactació materna no cal anomenar-les: tan sols s'ha de tenir present que és obra de Déu. En lloc d'elogiar-la havem d'adorar-la. La dona, després d'infantar, *sent néixer una font de vida prop del cor*: la secreció làctia. L'estudi de les modificacions de la llet, a mesura que el fill va creixent, són admirables. La transcendència que té el bon creixement del fill és immensa. Penseu que el fill que ve al món amb un pes de tres quilos, en pesa nou al cap d'un any, és a dir, triplica el seu pes en un any. Això no passa en cap més època de la vida. Si aquest guany es fa normal, el fill entra a la vida amb totes les garanties d'una salut esplendorosa. Si aquest guany no es fa, o és migirat, és probable que durant tota la vida es vegi reflectit per una vida malaltissa. Quantes criatures són febles per una mala lactació. I és que el primer any *es fan els fonaments biològics dels homes, i el millor material perquè siguin fornits és la llet de la mare*. Un edifici amb bons fonaments és un edifici fort; un edifici fet amb mals fonaments sempre més serà feble. I la feblesa és una deu de sofriments! Les dones que no crien tanquen una font de vida a son fill i obren una font de sofriments que les dides o els biberons li donaran sense que ell en tingui cap culpa.

És hora que la societat es preocupi de les conseqüències fatídiques que ha portat ço que s'anomena civilització. Crec que civilització hauria d'ésser una perfecció de les virtuts i facultats bones que els homes duen sembrades des del naixement. La civilització hauria de vetllar perquè l'home fos sa, ardit, treballador i bo, i perquè la dona fos bona i sana, i la seva llar fos un reflex de la seva ànima abnegada per la casa i per sos fills, que la voltarien amb una joia filla de les amors que neixen amb la lactació natural i la cura maternal. ¡Quina pena fan aquestes criatures que volen anar més amb la dida seca que amb sa mare, perquè els fa més festes! La coneixen més i fins l'estimen més. I és que la societat s'aparta paorosament de la natura! I cal tornar a ella per sentir la seva veu i seguir la seva paraula. L'home s'ennobliria amb el treball i la dona amb el compliment de la seva missió redemptora; i els fills, a milers, s'alliberarien del flagell terrible de la malaltia que els corseca les carns flonges de frescor i els atansa a una fi tenebrosa! És tan sagrada la missió de la dona, és tan plena d'encisos, que no es comprèn que la que senti tota la joia de la constant cura dels seus fills i la delícia esplendorosa d'una llar plàcida, pugui cercar adalerada, lluny de la seva veritable vida, aquests anhels de modernitat anomenats femenisme, que, en molts punts, en lloc de tornar la dona a la Natura, la menen pels viarans allunyats de la llar, lluny dels fills... lluny de si mateixa.

Jo entono un clam ple de tristot davant dels milers de criatures que moren perquè la mare no vol o no pot criar-les per no estar preparada biològicament per a la missió maternal. Jo us ho demano, eternit, que rehabiliteu la facultat de criar! Els fills, la pàtria i Déu, vos coronarà d'agraïment, i sentireu aquella benaurada placidesa de cor que donen les obres bones.

Prop del vostre fill que dorm sols podeu refusar de la criança davant d'una prohibició mèdica. Per una part jo puc dir-vos que hi ha una aver-sió exagerada a la criança per por de la feblesa o de la manca de llet. Abans de provar-ho no és possible assegurar res. Si la dona està sana és millor assajar-la a cada fill, ja que si no pot criar el primer, pot criar el segon o el tercer. Si a cada fill es prova de lactar, el pit es fa apte a poc a poc i pot, a la fi, assolir sa funció completament. Ara, si a cada fluxió ma-mària es recula sistemàticament, l'activitat làctea no és possible.

Ço que més temo davant el problema de la lactació és la *manca de vo-luntat femenina*. Tota mare que vol criar ha de sotmetre's a un examen mèdic fet a consciència (examen de sang, pulmons, orina); aquest exa-men convé fer-lo abans de l'infantament perquè és necessari preparar el pit durant els darrers mesos de l'embaràs perquè la pell del mugró es posi forta i no es talli amb les succions del nadó.

HIGIENE DEL PIT. L'ALIMENTACIÓ DE LA MARE

En el setè mes de la gestació, cal rentar el pit cada dia amb aigua i sabó, l'altre mes, aigua, sabó i després alcohol; finalment, el novè mes, aigua, sabó, alcohol i glicerina. Malgrat totes aquestes precaucions, no sempre la dona que cria per primera volta és alliberada dels terribles sofriments dels talls del pit.

De la bona higiene del pit, en pot dependre la formació dels talls. Cada ve-gada que es dona el pit ha de fer-se segons la fórmula *curt-net-sec*. *Curt* ha d'ésser el temps de la succió: el temps just que la criatura engoleix. Tenir-lo al pit adormit, estava la pell del mugró i predispesa als talls. *Net* ha d'ésser tot ço que toca el pit: les mans, la boca de l'infant que si té muguet (mal blanc) ha de tractar-se. Les mans de la mare es rentaran abans amb alcohol. (El Dr. Guilera ha aconseguit disminuir les afeccions mamàries a la Maternitat sols amb netedat de mans, robes, etc.). El pit es rentarà després de cada mamada amb alcohol, glicerina i aigua bullida (a parts iguals), i es deixarà el pit ben sec cobert amb una glassa estèril. Si es deixa el pit humit, la pell es talla amb més facilitat. Aquestes precaucions, quan ha passat algun temps poden suprimir-se perquè el pit ja està endurit. Si la pell es talla, una solució de taní amb glicerina a l'u per 10 pot millorar-la local-ment. El pit s'ha de dur recollit i abrigat, procurant que la cotilla no apre-ti les glàndules mamàries.

De tant en tant, les dones que crien són preses d'una esgarripança de fred que tot seguit va acompanyat d'una febre sobtada i alta (40°). El pit es posa vermell i dolorós. Es tracta d'una infecció de la glàndula que no té gravetat. En aquest cas s'ha de suprimir la lactació del pit malalt per evitar que la criatura mami llet infectada. Pot donar-se el pit sa en-cara que la febre sigui alta. Hi ha el costum de fer mamar força el pit malalt, i realment és molt convenient buidar-lo, però no ho ha de fer la criatura, que pot emmalaltir-se greument amb la llet infectada que en-goleix.

Tres regles essencials necessita la dona que cria: *menjar bé, dormir bé, i*

pesar-se sovint. La vida de la mare que cria ha d'ésser reposada moralment i materialment. La disciplina de l'aliment i del dormir del fill és essencial perquè la mare pugui criar bé.

L'alimentació de la mare ha d'ésser abundosa i nutritiva. Jo recomano que es prengui, de més a més, una quantitat de llet similar a la que es dona al fill. La llet fa llet. Obra com a medicació opoteràpica (1). A la dona que cria li és molt convenient un litre de llet. Hi ha una pila d'errors respecte d'aquest punt, i es prohibeixen una munió d'aliments sense un motiu científic. La dona que cria pot menjar de tot menys certes substàn-cies que poden donar a la llet un gust dolent (espàrrecs, all i ceba crus, car-xofes, cols de Brusel·les, coliflor i créixens). En les dides que tinguin poca llet, o massa forta, una bona beguda és la cocció d'arròs amb orxata d'ametlles. El vi s'ha de pendre amb moderació: mig litre, com a màxim cada 24 hores, perquè l'alcohol passa a la llet i pot produir trastorns ner-viosos als infants (atacs d'eclàmpsia).

Les begudes espirituoses com licors i conyac són prohibides en absolut. Les carns velles conservades i segons quins mariscos no han d'entrar en el règim de la dona que cria, perquè poden donar urticària a l'infant. L'ali-mentació ha d'ésser *abundosa, sana i ben fresca*. Les carns velles *enve-llixen* (conserves). Recordeu que els llegums tener una gran valor alimentic-ia i que els purs contenen substàncies de gran utilitat per a la nutrició general i per a la formació de la secreció làctia. (Un quilo de lleties és igual a un quilo de carn més un quilo de pa. Aquesta proporció és similar per als pèsols, faves, cigrons i mongetes). Feu, doncs, règim mixt sense que hi domini la carn, com fa generalment la gent de ciutat. Respecte de les medicacions cal tenir en compte que la glàndula mamària segrega, com el ronyó, les substàncies que són ingerides; per tant, abans de pendre un re-meï amb l'espontaneïtat que ara es fa (remeï per al mal de cap, per al dol-lor, remeis que van bé al veí, etc.), consulteu si pot ésser perillós per a l'infant i si pot fer recular la llet.

Les emocions han d'evitar-se, com també la vida agitada. *La vida tran-quila, el menjar sa i el repòs reparador donen una llet abundosa, sana i vivificadora*.

REGLES DEL MAMAR. EL FATÍDIC BIBERON

Després d'unes quantes hores (dotze almenys) el nadó s'ha de posar al pit perquè aprofiti el calostre, que, per la quantitat de sals que té, li serveix d'aliment.

Heu's aquí una reglamentació ben acceptable:

Primer dia: no res.

(1) *Opoteràpia* és la medicació per substitució de suc d'òrgues sans d'ani-mals, que, ingerits per l'organisme humà, refan la funció insuficient a causa de la malaltia: suc de ronyó als malalts de ronyó, suc d'estómac als que no paeixen, etc.

Segon dia: donar el pit cada 4 hores 5 o 6 minuts (tot dos pits). De les onze de la nit a les cinc del matí, no res.

Tercer i quart dia: donar el pit cada 3 hores; 7 mamades en 24 hores. De les onze de la nit a les cinc del matí, no res.

Cinquè dia: donar el pit cada dues hores i mitja; 8 mamades en 24 hores, començant la primera mamada a les cinc del matí i acabant a les onze de la nit. El repòs d'onze a cinc *serà precis tota la lactància, tant per a la mare com per al fill*. En arribar el segon trimestre les mamades es reduiran a 7 en 24 hores, procurant que les hores de dormir siguin més seguides.

Els alemanys aconsellen donar sis mamades en les 24 hores, o sigui una mamada cada 4 hores.

En termes generals, no s'ha de donar mai el pit *abans de dues hores ni després de tres*. De dia cal despertar el nadó quan sigui hora de donar-li de mamar, i de nit, no. S'ha de procurar, en donar el pit, introduir el mugró i part de l'aurèola: així la llet surt amb més facilitat i el mugró no és mossegat. Les mamades seran donades per un sol pit alternant amb l'altre. El vici que tenen moltes dones de passar la criatura d'un pit a l'altre, en una mateixa mamada, *fa recular la llet*, perquè la criatura no buida del tot cap dels pits.

El temps de cada mamada ha d'ésser limitat. Tan bon punt la criatura s'adorm o no engoleix, cal treure-la del pit perquè no agafi el vici de tenir el mugró a la boca com si fos una munyeca. La duració màxima de cada mamada serà d'uns quinze a vint minuts. La quantitat de llet que la criatura pren en cinc minuts és molt gran. El meu fill, durant els primers cinc minuts mamava de 110 a 120 grams als pocs mesos d'edat.

El primer escrúpol que escomet l'esperit de la bona mare que cria és de pensament, que no té prou llet; i tot seguit apareix a la casa, com una bomba enviada pel rei Herodes, el fatídic biberon. Es dona el primer biberon a ull, sense pensar en el pes ni en l'edat de la criatura. *Per fer un vestit preneu la mida, i per donar un biberon, no*. Aquesta llet, donada de més a més, és un perill per a la criatura, perquè si el biberon no és fet com cal, en relació amb l'edat i pes del nadó, pot produir-li greus trastorns de ventre; és, demés, un perill per a la mare, perquè la criatura, satisfeta, després no li buida el pit durant unes quantes hores, i això, de bell principi, quan el pit no està del tot fet a la nova funció, pot fer recular la llet. Tingueu en compte que el remei més bo per a tenir bona quantitat de llet és una *succió vigorosa i reglamentada*. Així com el braç es fa fort i potent movent-lo (gimnàstica), així com treballant de cap s'eixampla la intel·ligència, donant el pit amb mida, ço és, quan la criatura té delit perquè han passat les hores reglamentàries que li exigeix una bona digestió, el pit de la dona rep l'exercici de la succió, es buida, es desperten tots els recons de la glàndula, i la llet surt abundosa. Per això les criatures poc madores espatllen les dones, perquè no buiden el pit i la llet recula tot seguit. Diuen que la criatura mama la llet que es guanya. Com més madora, més llet fa tenir a la persona que cria. *La succió atrau la secreció. Pit reposat, pit assecat. Pit buidat, pit emplenat.*

Procureu, doncs, que la criatura us treballi el pit, i suprimiu els biberons. El biberon és un enemic de la lactació natural. *Es un enemic necessari, que useu tan poc com sigui possible, com si fos una medicina*. He dit enemic necessari perquè jo us recomano que, ultra educar la criatura a dormir i mamar en hores fixes, li feu conèixer la goma del biberon per tal que l'accepti sempre que sigui necessari. Cas de malaltia o d'una urgència social ineludible, un biberon us permetrà, *excepcionalment*, romandre algunes hores lluny del fill sense neguit. Per això convé que de petit, abans dels dos mesos, li doneu cada dia una mica d'aigua d'arròs amb biberon. Així coneix la goma; i el dia en què convingui donar-l'hi de llet perquè no guanya de pes, o la mare se senti feble, el problema de lactació mixta és fàcil de resoldre. És el biberon *pedagògic* que faig donar a tots els nens que curo. Ve un dia en què aquest biberon es dona de llet; però això és una cosa que no ha d'instituir-se *mai sense haver fet abans un càlcul clínic minucios*.

El primer biberon ajuda, el segon fa recular i el tercer asseca. Quantes vegades he hagut de visitar criatures malaltes per excés de biberon o sopes i amb la mare sense llet. La supressió de tota alimentació artificial ha fet que la criatura millorés i que la mare tornés a sentir les vingudes desperdades per la succió intensa i metòdica de l'infant. Quin és el moment de donar un biberon de llet, i com? No ho sé! *Més calculador que la intel·ligència d'un metge, i més sensible que el cor d'una mare, hi ha un instrument que dictaminaria respecte aquest punt; la bàscula*.

PESATGE. EL BIBERON SUPLETORI

Les criatures s'han de pesar sovint: cada deu o quinze dies. Quan els pares es donen compte que la criatura no guanya, ja fa de vegades un mes que aquesta va malament. *La brúixola per a navegar i la bàscula per a criar*.

Que la criatura no guanyi no vol dir pas que la persona que la cria no tingui pas llet: es pot donar el cas que en tingui, però que la doni malament. S'han fet un feix d'estudis amb Raigs X encaminats a esbrinar el temps que és necessari perquè les criatures facin la digestió estomacal, i s'ha vist que abans de dues hores l'estómac no és mai buit. Hi ha moltes mares que, tan bon punt la criatura plora, sense saber-ne la causa, li donen el pit; altres que l'hi donen a ull, encara que no plori. En aquests casos, la llet engolida troba l'estómac ple, la digestió es fa malament, i la criatura no aprofita ço que pren i perd de pes, amb tot i mamar molt. Cal donar el pit a hores, cal que la llet es paexi i que l'estómac reposi una estona entre aliment i aliment. Si això es fa de bell principi, la criatura s'acostuma tan bé que sols demana aliments a l'hora justa. — Es desperta com un rellotge — diuen les mares, meravellades.

El guany normal de les criatures és, esquemàticament, de
25 a 30 grams diaris els quatre primers mesos.

15 a 20 grams diaris els quatre mesos següents.

10 grams diaris els quatre darrers mesos del primer any.

Els primers dies de la vida, les criatures perden de pes i el recobren

al cap de vuit o deu dies. Al cap de quatre mesos el doblen, al cap d'un any el tripliquen i al cap de dos el quadruplicuen.

En el cas que la criatura no guanyi segons aquesta norma, convé saber per què no guanya: si és perquè la llet és *escassa* o perquè és *poc nodridora*, o per les *dues coses plegades*. La interpretació és purament mèdica, i la bàscula és imprescindible. Hi ha mares que tenen més llet en un pit que en l'altre; altres que són excel·lents dides al matí i a darrera hora de la tarda quasi no tenen llet; altres que en tenen periòdicament. Pesant la criatura abans i després de mamar, en hores diferents, se sap quina és la quantitat engolida i a quina hora la criatura n'engoleix menys quantitat. Llavors intervé la missió mèdica a donar, segons cada cas concret, *el biberon a la mida del pes, l'edat i la supleció necessària perquè el fill quedi satisfet*.

Al començament de les criances, i especialment la primera vegada que es cria, s'oc del parer que val més *afegir que substituir*. Si una mamada és escassa, pot *complementar-se* amb un altre aliment; i així no es deixa el pit sense una sessió de succió. *La llet no s'ha d'esperar: s'ha de cridar* (succió). En canvi, si substituïm una mamada per un biberon, el pit passa hores sense l'estímul del fill que mama, i la llet recula amb més facilitat. Per això, sempre que la salut de la mare ho permet, quan estic orientat respecte del moment en què el pit és insuficient, i de quina quantitat ho és, recepto el biberon. (Els biberons *han de receptor-se, i solament així haurien d'empendre's*, com les pastilles de sublimat, perquè fan molt més mal que un verí!).

Aquest biberon complementari es dona tot seguit de la mamada escassa. Aquest consell és rebut sempre amb sorpresa i sovint amb protestes. — Barrejar dues llets, quin disbarat! — exclamen, esparverades, les àvies. No hi ha cap inconvenient, al contrari: la llet de dona fa pair la llet que afegim. No fa molt, va venir a casa un metge amb el seu fill. La seva muller sols tenia la meitat de llet necessària, i volia criar. Després de cada mamada s'afegia ço que hi mancava; així el pit rebia l'estímul de la succió reglamentada, i al cap de quatre mesos podia criar el fill sense *afegits*. A més, el biberon que substituïx una mamada és *una temptació*. La mare veu que el fill queda tranquil. Si algun dia creu que passa gana, li dona un segon biberon, i, a cada biberon la mare perd un pas com a dida, i si la lluita dura, el biberon resta amo de la criatura i la mare destronada. Recordeu-vos que he dit que *el biberon és un enemic temible de la lactació natural!* Jo, sempre que la mare ho permet, faig mamar, encara que sigui per a treure una culleradeta de llet que obri com un digestiu, com una medicina natural. ¡Heu de fer heroïcitats perquè el vostre fill prengui, almenys, sis mesos de la vostra llet!

LACTACIÓ SUBSTITUÏDA

Però hi ha casos en què, malgrat succions, aliments, remeis, etc., la mare no pot criar, i llavors ve un escull que ha costat la vida a molts infants. La família resol, sense cap coneixement, l'alimentació del fill, i sense altre parer que el de l'amiga que té un nen xamós criat amb llet de la marca *a o b*,

s'institueix un règim que si les criatures poguessin parlar refusarien demanant clemència. Així com hi ha molts individus als quals no prova un mateix menjar, així cada criatura paeix diferent; i ço que prova al fill del pagès no prova al fill del ciutadà, ço que engreixa el fill del pare jove emmalalteix el fill del vell que té una salut mediocre. I les lactacions artificials es fan totes iguals, com un *uniforme digestiu*, com si les criatures tinguessin l'estómac fet segons un motllo exacte! Jo fa quinze anys que tracto amb criatures i encara em trobo amb dificultats i dubtes ben difícils de resoldre, i la gent tot ho fa a ull! Que n'és de valenta, la ignorància!

Quan la mare no pot criar, la veritable substitució de la llet de dona és la llet d'una altra dona. Quan la criatura no pugui dur cap malaltia contagiosa (sífilis), el camí més fàcil per a assolir un bon creixement i una garantia d'una salut perfecta és recórrer a la dida.

La llet de dona és un aliment *viu, net i complet*: com cap altre, *dóna vida, no infecta i alimenta sense esforç digestiu*.

La llet natural que surt del pit i passa directament a la boca de l'infant amb la tebior de la sang que l'ha formada, no conté cap microbi i, demés, porta unes substàncies vives (ferments, zimases, vitamines), que, ultra afavorir la digestió, obren com un tònic general de l'organisme dels nadons.

Aquesta netedat i vivesa també les tenen les llets de somera, vaca, cabra i ovella si poguessin criar-se les criatures donant-los mugró d'animal. Però el perill de la tuberculosi, de les febres de Malta i de la indigestió fa completament impossible la succió directa. Cal munyir l'animal i bullir la llet. I, llavors, la llet resta morta i bruta; i, encara que hi afegim un líquid perquè no sigui tan forta, sempre és indigesta. Per què? La diferència entre la llet de vaca i la de dona és immensa. És molt natural que ço que ha de servir per a fer créixer un vedell sigui impropri per a fer créixer una criatura. La diferència consisteix en les proporcions de les matèries que componen la llet.

La llet conté proteïnes, greixos, hidrats de carbó i sals. És, doncs, un aliment complet.

La llet de vaca conté el doble de proteïnes que la llet de dona: és, doncs, un aliment *massa complet* per a la criatura. Una quantitat de greix igual a la de la dona, menys quantitat de sucre i més quantitat de sals. Com que la proteïna resulta en massa proporció, perquè no sigui indigesta cal posar-hi un líquid que la dilueixi; però, llavors, el greix i el sucre queden en una proporció massa pobra.

A més hi ha una diferència notable entre la caseïna de llet de vaca i la de llet de dona. La caseïna humana, en arribar a l'estómac de la criatura, es gleva poc a poc en petits borrallons fins i tot porosos que es deixen atacar amb facilitat pels suc digestius. Podríem dir que la llet de dona es converteix en una *pol·sina nutritiva*. En canvi, la llet de vaca es gleva tot seguit formant grumolls grossos i feixucs, com petits formatges, que no es deixen penetrar amb facilitat pels líquids estomacals. La digestió d'aquella llet, que en lloc d'ésser *pol·sina és formatge*, és més lenta i treballosa. El

perquè d'aquesta diferència escapa als anàlisis químics actuals, i hem de pensar que la caseïna té alguna cosa d'*específic de cada espècie animal*, i que la llet de vaca és per als vedells, la de cabra per als cabrits, i la de dona per a les criatures.

Demés, els ferments proteolítics i sacarolítics faciliten la digestió, i l'assimilació. Aquests ferments són més abundosos en la llet de dona que en la llet de vaca, com també la proporció de vitamines.

I com que tota aquesta riquesa vital (que també té, en menys proporció, la llet de vaca) sols és possible aprofitar-la essent la llet *crua*, es comprèn que tots els esforços fets per la ciència, preparant les més variades composicions de llets artificials, fracassin per la manca de la part *viva* de la llet i *específica* de cada espècie animal.

El fet clínic és que el nen que mama creix, mercès a una vida regalada, i que el nen criat artificialment creix mercès a un *esforç* constant de la digestió de la llet, sia de cabra o de vaca (que són similars en la pesantor i mala coagulació estomacal). Llavors em direu que podeu mostrar-me el fill d'un amic, que està sa i xamós, criat artificialment; i jo puc dir-vos que la majoria de malalties de la infantesa són les de l'aparell digestiu i que recauen en la majoria dels que són criats amb biberon, i demés puc mostrar-vos la xifra paorosa dels morts que donen les estadístiques de tots els països respecte dels fills criats artificialment. No es pot negar que hi ha criatures ben fortes que després de pendre una llet indigesta i sense activitat biològica, creixen xamoses. D'aquestes criatures jo en dic *criminals inconscients*, perquè són un exemple, un espill fatídic, on les mares es miren i s'animen a donar biberons a llurs fills, que, *si no són prou vigorosos per a créixer malgrat l'esforç constant de la nutrició artificiosa, es tornen raquítics i malaltissos potser per tota la vida.*

El *creixement per esforç constant* deixa un rastre biològic, una mena de cansament que pot comprovar-se el dia en què per dissort el nen es posa malalt. En els criats artificialment, la morbidesa i mortalitat són més grans. Les defenses són migrades, la vida és apagada.

En els criats naturalment, l'augment de pes és més regular, la dentició es fa més aviat, caminen abans i resisteixen les malalties amb gran vigoria.

I totes les consideracions respecte de les bones qualitats de la lactació artificial són fetes sota el punt de vista que la llet que donem a l'infant és d'un animal *sa i ben alimentat*. Però ara penseu en les falsificacions, en l'alimentació de vegades perjudicial, que es dona a les vaques, i en la salut mediocre que tenen a ciutat; i el problema es fa tan difícil de resoldre, que davant de tants perills, un hom es resigna a posar-se sota la tirania de la dida més paorosa.

LA DIDA. RESUM

Davant del trist fracàs de la mare que no pot criar i dels perills d'una criança amb biberon, i tenint en compte que un guany de pes normal de la criatura ens garantitza els fonaments fermes del seu organisme, que serà sa i fort, la paciència per aguantar una dida s'imposa. Feu-vos càr-

rec que, si la dida fos una vaca, vos mossegaria, vos tiraria guits, i vos donaria cops de banya. Defenseu-vos com pugueu de les molèsties de la dida i arribareu a port amb l'infant sa i fort que vos estalviarà contrarietats i diners de metge i apotecari.

Les dides s'han guanyat, amb justícia, un descrèdit lamentable. Abans era fàcil trobar una dona de cor baixada de muntanya. Ara, bon punt arriben, cauen en mans mercantils que les ensinistren a mercadejar amb la seva llet com si fossin a la fira. Van al consultori del metge, mentint a cada pregunta i, a voltes, mostrant papers falsos i criatures postisses. L'elecció d'una dida és per als metges un escull on es pot malmetre la reputació més justa. D'una dida, sols se'n pot respondre a *posteriori*, ço és després d'un més d'estar en la casa criant. Això, que sembla una vulgaritat, té el seu fonament científic. Les dones, quan arriben a ciutat havent deixat el propi fill a casa llur i en llur ambient natural, de sobte es troben atabalades pel canvi de vida, la nova alimentació, la vida de casa ciutadana, l'emoció dels senyors que la miren amb recel per si tindrà prou llet: tot aquest feix de coses, forçosament ha de reflectir-se en la dida que, en lloc d'estar *engabiada*, vivia al camp, menjant aliments plens de vitamines (coses crues, fruites, tomaquets, pebrots, enciams), respirant un aire pur i vivint plàcidament en sa casa. Per això un no pot fer cabal de les primeres setmanes que una dona fa de dida, ja que no pot estar adaptada a la nova vida que, higiènicament considerada, és molt pitjor que la que duia quan feia de mare. Per evitar aquest sobtament jo recomano que les dides facin una vida tan semblant com sigui possible a la que duïen al camp, especialment respecte a l'alimentació, ja que l'excessiva quantitat de carn que es menja en la ciutat els pot perjudicar. He tingut ocasió de veure una munió de dides bones que, un cop posades a la casa, fan un paper mediocre. Examinat el cas amb detenció he pogut resoldre'l animant la dida, donant serenitat als pares i posant un règim higiènic: la dida, tranquil·litzada, lliure de la vigilància extrema, menjant aliments sans i sortint de l'ambient reclòs de les cortines que treuen el sol i l'aire lliure, torna a tenir aquella *normalitat d'esperit i cos* que necessita tota dona que cria un infant, i la secreció làctia reflecteix aquest benestar, essent abundosa i sana.

Una dida ideal serà la dona *sana amb llet abundosa i bona*. Però una dida no és pas ideal per a tots els infants. Hi ha un misteri clínic: no es pot saber per quina raó una criatura no tolera una dida que serà excel·lent per a un altre infant. Dic això perquè sistemàticament es dona la culpa a la dida, i hi ha casos en què *la culpa és tota de la criatura*.

La millor edat per a una dida és de 20 a 30 anys. La millor condició social és que sigui *casada* i de poble llunyà, i la millor condició biològica és que *no sigui* la primera vegada que cria. La primera vegada que es cria no se sap quina durada tindrà la secreció làctia. El pit no és tan apte a la funció. La segona o, millor, la terça cria, tenen la garantia de les altres cries si han estat llargues i ben tolerades. Si podeu triar, convé una dida que no hagi criat mai per altre. Les professionals cerquen llur profit per damunt de tot, i són, a voltes, insuportables. Si bé la cosa més natural és que la llet sigui del mateix temps que la criatura, no tingueu molts escrits

pois. He vist sovint que una dida podia criar un nadó després d'haver criat un any. Depèn de la criatura: si aquesta tolera bé la llet, no ve d'uns mesos de diferència.

Les dides, que són dones sense cap cultura, han d'ésser *dirigides i vigilades* perquè no practiquin aquells errors tan perillosos com posar-se saliva al mugró abans de donar-lo a la criatura que crien, donar el pit sempre que senten plorar al nadó, dormir amb ell, beure massa vi.

No té gaire fonament científic la predilecció de les dides brunes. Les rosses poden ésser excel·lents dides.

No cal alarmar-se perquè els primers temps en què una dida cria un infant, les deposicions siguin verdes i el plor esclati sovint. Es tracta de criatures que haurien de mamar llet en poca quantitat i fluixa com la primera que té la mare, i, com que la dida sol ésser una dona lluny del puerperi, té una llet transitòriament impròpia per a la criatura. A poc a poc la criatura s'adapta a la dida i les coses es normalitzen.

No refuseu dides de pit poc voluminos, i fieu-vos de la quantitat de llet que tenen: a voltes el pit voluminos dóna poca secreció làctia, i el pit petit, si és pit de vingudes, dóna la quantitat necessària. El que dóna llet es la glàndula (esponja), i el que dóna volum és la grassa, que no té cap missió secretòria.

El fill de la dida és el mirall de la seva llet. Haveu de demanar amb insistència que vos mostrin el fill de la dida, el qual, ultra demostrar-vos l'estat de la seva nutrició, serà una dada de gran vàlua per a esbrinar si presenta símptomes de malalties hereditàries que facin reusable una dida en apariència excel·lent.

La ciència actual no creu que els mals instints de la vida puguin contagiarse a la criatura mitjançant la secreció làctia. Respecte aquest punt no hi ha por, especialment si la dida sols cria un any. Ara, si la criança es prolonga, la criatura, que té les facultats més vives, pot per imitació adquirir els mals instints de la dida.

Tot el que hem apuntat respecte a la vida, alimentació i higiene de la mare, s'ha d'aplicar a la dida. Demés, és necessària la institució del *biberon pedagògic*: la criatura que s'alimenta d'una dida, ultra les possibilitats que té una mare de romandre sense poder donar el pit, hi ha l'exigència de la família de la dida, que, quan tot sembla normalitzat, la reclama amb urgència i sense cap contemplació l'allunya de la criatura.

El resum d'aquesta part és fet en poques paraules. La mare, bon punt senti la joia de la maternitat, ha de preparar-se per poder sentir la joia de criar. La criança maternal *ben dirigida* no és perillosa, perquè *pot graduar-se* (pesar el fill, pesar la mare, biberon auxiliar). La dona ha de sentir el deure sagrat amb devoció i pensar que, en donar a l'infantó que plora la secreció làctia que la natura posa al seu pit, compleix *tres beneficis*: alimentar el fill amb l'aliment més perfecte; donar per herència a les seves filles l'aptitud de criar; allunyar el fill del fatidic biberon i de la dida enutjosa. (Respecte a la idea que criant fereix l'estètica femenina, els autors evouen el record de les gregues, que criaven, i de les dones de la Geòrgia, que totes crien i són considerades com les més belles del món). Cas que la

mare no sigui suficient o la salut no ho permeti i la lactància mixta pel procediment d'afegir no doni el resultat degut, cal sotmetre la criatura a una altra llet similar a la de mare (sana, viva, neta). Aquesta llet ha de cercarse en una dida, si els progenitors no pateixen una malura contagiosa (sífilis) que pugui emmalaltir la dida. (1).

EL NAIXEMENT PREMATUR

Qualque volta, sense que científicament pugui donar-se una explicació, el fill neix abans de temps. Aquest nadó més petit no vol dir que estigui malalt. No està tan desenrotllat, i, per tant, la seva resistència es tan petita que convé que tot seguit fem per ell una cura especial, amb el mateix entusiasme que si es tractés d'una criatura vigorosa, ja que després d'un temps pot ésser un home tan fornit com un nat després d'un embaràs prolongat.

Els enemics del nat abans de temps són tres, com els enemics de l'ànime: *el fred, l'aliment artificial i la infecció.*

El nat prematurament *no té calor pròpia* prou intensa per a mantenir-se a una temperatura constant. Si fa calor, l'infantó té calor, si fa fred, es refreda tot seguit i mor. Tan bon punt neix una criatura abans del temps, la primera precaució és donar-li la calor necessària perquè visqui. Cal embolicar-lo de cotó fluix abans de posar-li les vestidures, i, segons la temperatura rectal, posar-li ampolles plenes d'aigua calenta, embolcallades amb tovalloles, a poca distància de la criatura. Si és massa a prop, és molt fàcil produir-li cremades. A uns tres dits de distància escalfen i no és fàcil cremar-los. La temperatura de l'ambient d'aquestes criatures és la que els faci assolir 37°. Abans les incubadores eren mal acceptades: ara (he tingut ocasió de veure'n fa deu anys a l'estranger) s'adopten cambres grans on les criatures romanen a 30° sense sortir per a res. Així s'evita el refredament inevitable que sofreix la criatura cada volta que es treu de la incubadora per a mamar o netejar-la. En les cases particulars és fàcil, si hi ha mitjans, aconseguir que una cambra estigui a alta temperatura fins que la criatura esdevingui més vigorosa i tingui una calor pròpia i estable. En la nostra ciutat les hores de sol són un gran mitjà de calefacció per a les cambres ben orientades: amb un bon sol i calefacció pot fer-se una cambra excel·lent per a un prematur.

El nat prematurament, té un estómac tan petit, tan poc apte a la digestió, que *l'únic aliment que pot donar-se-li és llet de dona*, que, si la criatura no pot mamar per falta de vida, és precís fer-li ingerir per força; si no, es posa morada per manca d'aliment, i la poca vitalitat que té es va apagant. La característica de la vida d'aquestes criatures és d'una tranquil·litat completa, de *resignació*, sempre dormen, i *dormint es moren de fred i de fam*. En el cas d'haver de pendre dida s'ha de pendre amb la criatura d'aquesta, perquè, els prematurs que no mamen o mamen poc, són *recladides*.

(1) La sífilis és una malaltia que, malgrat semblar guarida en el pare, pot causar manifestacions al fill que neix amb la infecció aguditzada. Els anàlisis de sang donen certa garantia pràctica.

Tantes com se'n queden a criar-los, esdevenen seques per manca d'exercici mamari. En canvi, amb la criatura de la dida, aquesta, després d'haver alimentat el prematur, acaba d'extreure amb el seu fill, la llet retinguda, i la secreció làctia no s'estronca. L'alimentació forçada del prematur, sia feta pel nas, sia mitjançant una sonda o cullera, ha d'ésser sotmesa a una direcció mèdica, de bon principi, ja que una indigestió és fatal.

La més petita *infecció* posa en perill la petita vida dels prematurs. Això vol dir que tota persona que tussí o esternudí o pateixi una afecció contagiosa, no ha d'acostar-se per a res al prematur, el qual, com que no té bones defenses, mor a la més petita infecció.

Si el naixement abans de temps és degut a una causa accidental, el nadó té més garanties de viure que si neix per una causa constitucional dels progenitors. L'alcoholisme, tuberculosi, *sífilis*, malària, morfina, vellor o jovelesa exagerades, etc., són causes que es tindran en compte i que necessiten tractament profilàctic per a una altra concepció.

ALIMENTACIÓ NO LÀCTEA: SOPES, FARINES, ETC.

Suposant que teniu la sort que la criatura estigui bé i que a la mare li provi la criança, podeu passar amb el pit i el *biberon educatiu* fins als vuit mesos. Però ve un moment en què convé pensar en una alimentació d'assaig per a assolir un desmamament lent que tingui tota garantia de no sobtar les funcions digestives de l'infant.

Hi ha una completa diversitat d'opinions respecte al punt de la durada que ha de tenir la lactància natural. Els uns són partidaris de prolongar-la molt, altres l'escurçarien massa. Dic això perquè no vos sorprenguin els partidaris de l'una i l'altra idea. Cada país, cada raça i cada infant és mereixedor d'un estudi. Ço que recomanen els alemanys, per exemple, no és tolerat per la raça llatina, com diu molt bé Combe. Cal que el coneixement adquirit a fora *passi per la frontera de sentit mèdic* que ens diu que el fred i el sol fan les races diverses i, per tant, susceptibles de certes reaccions tan diferents, que cal tenir-les molt en compte en aplicar les medicacions i règims. Dic això, no sols pels metges que arriben aquí d'escoles llunyes de país i raça, sinó també perquè hi ha pares que, influïts pel que han vist a l'estranger, volen, sense preparació, sotmetre llurs fills a pràctiques impròpies, i fracassen en perjudici de llur salut. — El biberon va bé a Anglaterra! — m'han dit a centenars de voltes. — Potser sí! però allí hi ha les *nurses* i qui sap si ens passa com el que deia l'Ors respecte els aviadors i els espanyols que fumen dintre el camerino d'una soprano. ¡Potser no és per a nosaltres, encara! Però la veritat és que a Anglaterra també hi ha molt de raquitisme infantil, i demés, com a França i Alemanya, la mortalitat dels criats a biberon és major. Vegeu la proporció:

A França, Anglaterra i Alemanya, dels criats a pit, en moren: el 3'6, el 6'9 i el 7'4 %, respectivament. En canvi, dels criats amb biberon, en moren el 16'4, el 19'7 i el 35'2 %, respectivament.

La criança de l'infant podem dividir-la en tres semestres:

El primer semestre la lactància natural és *indispensable*.

El segon, *necessària*.

El tercer, *de complaença*.

El primer semestre cal donar, ultra el pit, un biberon d'aigua d'arròs amb una mica de llet perquè conegui la goma del biberon.

El final del segon semestre convé que la criatura conegui la salabror, i jo recomano una petita sopa salada i una sopa dolça, i després el pit. Aquestes dues sopes seran a l'hora més propera al dinar i sopar, per acostumar l'estómac al règim que se seguirà en treure el pit a la criatura.

Aquestes sopes es faran segons una proporció progressiva, sempre de *poc a molt*, o sia, dosi de *prova*, dosi *progressiva* i finalment dosi *definitiva*.

Es començarà als vuit o, millor, deu mesos amb una petita sopa (un platet, ço és uns 100 grams) de les vulgarment anomenades *d'all* o *ceba*, feta amb pa torrat o borrego de pa ben picat i molt bullit; i després mamar.

La sopa dolça serà de llet amb una farina maltada: es desfà una cullerada de farina en una mica d'aigua perquè no s'agrumolli, s'hi ajunten 200 grams de llet i es cou 10 minuts. S'hi pot afegir una mica de sucre. A vuit mesos, sols han de donar-se'n 180 grams; a un any, 200 grams. Les farines maltades són el Milo, el Kufeke, el Mellin's, la farina Nestle. Aquesta es fa amb aigua: 20 a 40 grams per 250 d'aigua cuita. Es cou uns minuts.

Hi ha qui recomana la farina d'arròs, ordi, civada. Quan a l'ús de farines en les quals entra cacau, val més esperar que la criatura tingui un any fet. Així pot combinar-se el règim de la següent faísó:

A deu mesos un biberon de llet: el biberon *educatiu* que arriba a ésser *alimentici*, i donant a l'hora en què la mare sent menys quantitat de llet o a l'hora de dormir, assegurant així un son llarg. Durant l'onzè mes la sopa d'assaig pot ésser definitiva, i al dotzè mes es dóna la sopa dolça. En arribar a l'any, la criatura pren un biberon, una sopa dolça i una de salada. D'això a deixar el pit sols hi ha un pas. *La criatura coneix i tolera tres aliments diferents*: llet animal, sopa dolça i sopa salada.

En el primer semestre del segon any de la vida pot fer-se amb tota calma el desmamament.

La criatura serà sotmesa a sis alimentacions en 24 hores, començant a les set del matí i acabant a les deu del vespre:

A les set del matí: pit.

A les deu: biberon.

A la una de la tarda: sopa salada i pit.

A les quatre: pit.

A les set: sopa dolça i pit.

A les deu de la nit: pit.

Aquest règim, sempre que la bàscula doni un guany normal, pot prolongar-se més o menys, segons es vulgui. En arribar al quart semestre de la vida val més posar la criatura a alimentació sense lactació natural. Llavors es fan, fins al segon any, *quatre menjars*: un cada *quatre* hores.

A les vuit del matí: llet amb fosfatina Semper, Ruamba, pa o borrego.

A les dotze: sopa de farina, amb un rovell d'ou i suc de raïm.

A les quatre de la tarda: llet o, millor, sopa de llet.

A les vuit: sopa de pasta, tapioca, sèmola, pa, fideus fins (sense farina ni ou), suc de taronja.

Convé tenir en compte en donar aliment:

Primer. — Fer pendre la llet al matí i a la tarda, ço es, tan prop de les munyides com sigui possible.

Segon. — La llet amb farina es paeix millor. La farina entre la llet fa que els grumolls que es formen a l'estómac siguin més petits i, per tant, més digeribles.

Tercer. — La sopa del migdia serà de brou fluix (el de l'olla després d'una hora de bullir pot acceptar-se) amb una farina i una gema d'ou. La gema es paeix millor junt amb una farina.

Quart. — Si la criatura no vol farines (puré de pèsols, llenties, cigrons, faves, civada, arròs, revalenta, puré Permayer, cerealina), se li dóna la sopa que més li agradi (pa, tapioca, sèmola, fideus fins), amb una culleradeta de puré, i a poc a poc se li fa allargar la dosi de puré, però s'escurça la de la pasta.

Quint. — La farina d'arròs i tapioca no convé als restrets; en canvi la civada té una acció excitant del budell i convé als que pateixen de restrenyiment. En aquest cas les fruites cuites (llevat del codony, i les serbes) tenen una acció laxant molt útil. Cal donar-les amb el suc no massa dolç.

Sisè. — La sopa de les quatre serà de pa o borrego amb llet (250 grams). Pa vell picat i amb sucre, deixar-lo bullir una bella estona.

Setè. — El sopar serà de brou vegetal i una pasta, sense posar-hi ou. Convé que els àpats siguin tots diferents, perquè en cada aliment de composició diferent la criatura troba nous elements de nutrició; demés convé canviar sovint la farina, perquè així l'infant s'acostuma a gustos diferents, i si la ingestió és variada la digestió es fa millor.

Vuitè. — Entre els menjars, no ha de donar-se-li mai res: molt de compte amb les galetes, caramels, xocolatines, borregos. S'ha de donar temps que l'estómac faci la digestió i faci la gana que és la garantia d'una bona ingestió.

Novè. — El secret de la salut durant el segon any està en el rigorisme dels quatre menjars amb quatre hores de diferència. La deposició ha d'examinar-se cada dia. En el moment en què sigui massa líquida o en què calgui suprimir les albúmines (ou i llet), que són els aliments que més fàcilment es fermenten, llavors quatre sopes, totes diferents. Per exemple:

A les vuit del matí: sopa de tapioca.

A les dotze: sopa de fideus fins.

A les quatre de la tarda: sopa de pa torrat.

A les vuit: sopa de sèmola.

Així evitarem sovint una infecció intestinal, perquè són aliments que, encara que no es paeixin, no es passen a dins com els altres (ou, llet) que, com es veu, es descomponen amb facilitat a l'aire lliure.

10.—És necessari que atansant-se cap a finals del primer any la criatura prengui quelcom més que el pit, perquè la llet té molt poc ferro, i si el nen sols viu de la secreció làctia es torna blanc i fluix. Són els *nens de mató*.

11.—Convé tenir en compte que la criatura, el primer any, triplica ei

seu pes, passant de 3 a 9 quilos; en el segon any sols guanya 2 quilos. Es comprèn que per guanyar sols 2000 grams, no cal donar molta quantitat d'aliment. La major part de malalties de la infantesa ve d'alimentar-se amb massa quantitat. Així com el primer any la por de la poca llet fa esguerrar les criances amb els biberons donats prematurament, així en el segon any la por al poc aliment porta a les indisposicions intestinals que tantes víctimes fan per tot arreu. La bava tancada, l'enyorament, els cucs, la dentició, són les quatre entitats immortals a què els pares atribueixen els trastorns del fills. Obliden que la llet donada en massa quantitat, que la carn i el cervell donats a un any, etc., etc., fan que la criatura s'enfebri. Li donen una denticina, que purga, i es cura... És clar, eren les dents!, i no aquell menjar impossible de digerir que li havien donat a taula. *Les criatures petites no han d'estar mai a taula ni al llit amb els pares. El millor aliment per a una criatura és l'orde.*

12.—En deixar la llet hem proposat un aliment que té un poder nodridor gran, i en canvi, fa molt poc volum: 20 grams de farina de civada o d'ordi, o de blat de moro, o de blat, són equivalents a 100 grams de llet. 10 grams de mantega equivalen a 100 grams de llet. Un ou equival a 125 grams de llet. Així, una criatura que pren una sopa de 150 grams de llet i una cullerada de farina (20 grams) pren igual que 250 grams de llet en poc volum i amb més fosfats, ferro i calç. Demés, recordeu que 1 quilo de puré de llenties, pèsols, faves i cigrons és igual a 1 quilo de pa més 1 quilo de carn. Així una sopa, feta amb aigua, de 20 grams de puré amb un ou i 10 grams de mantega, equival a prop de mig litre de llet, i sols té 250 grams de volum. Dic això perquè de l'aliment no nodreix la quantitat, sinó la qualitat. No fa profit el que s'empassa sinó el que s'assimila.

El brou i la patata tenen un valor alimentici inferior al de la llet; 150 grams de patata equivalen a 100 grams de llet. El brou té valor per les sals i com a excitant de la digestió, però, demés, porta dissolts elements perniciosos si es pren en gran quantitat. 100 grams de brou equivalen a 10 grams de llet.

13.—Fins a dos anys no s'han de donar coses sòlides. Millor dit: *La criatura, fins que no tingui les eines de mastegar, no ha de pendre res sòlid. Sense dentició no hi ha masticació. En passar del pit al plat moltes criatures troben la fossa.*

I sempre es fa el contrari, ço és, donar per a mastegar a qui no té dents, i, com és natural, el nen que pren coses sòlides i no pot mastegar-les s'empatxa a cada moment.

14.—En arribar els dos anys, poden donar-se dos ous (sense clara). Respecte a l'ou hi ha diversitat de parers, perquè hi ha criatures que ja el paeixen abans de l'any, i d'altres sols fins a entrar al quart semestre de la vida. Cal començar per tres ous a la setmana, durant un mes (dosi de prova). Si la criatura els paeix, se li'n donen quatre a la setmana durant mesos (dosi de progressió), i després un cada dia, sempre amb un puré (dosi definitiva), fins a tres anys.

De dos a tres anys:

A les vuit del matí: llet (250 grams) amb pa o borrego, mantega o mel.
A les dotze: sopa puré amb un ou, verdura, molt aixafada, patata, cigrans, moniato, compotes, una galeta.

A les quatre de la tarda: llet amb pa i mel.

A les vuit: sopa de pasta, ou amb patata, compota, una galeta.

A dos anys i mig poden donar-se cervell i peix (lluç, llenguado, pelaia).

A tres anys carn de pollastre, vedella, anyell.

El vi, cafè, te, licors... fins que es fuma, o sia a l'edat dels tòxics, que per dissort cada dia s'atansa més a la infantesa.

De quatre anys per amunt l'alimentació serà semblant a la dels adults.

ALIMENTACIÓ ARTIFICIAL

Suposem, ara, que no hi ha altre remei que criar la criatura artificialment. La mare posa el fill al món i no pot fer-lo créixer. Cal suplir la secreció làctia per una tècnica científica i minuciosa que, quan assoleix la perfecció professional, estarà molt lluny de la perfecció biològica. En l'èxit de l'alimentació artificial, ultra la tècnica, hi ha el factor tolerància individual. Hi ha criatura que assimila totes les llets, i d'altres que no en paeixen cap. Per això el consell és tan difícil i la imitació tan perillosa.

L'ideal de l'alimentació artificial fóra donar una llet d'animal amb les mateixes garanties de la de dona: neta, viva i completa. Això és sols possible fent mamar la criatura directament de l'animal. Serà neta i viva, però, demés, serà massa completa, o sia indigesta i sovint infectada (tuberculosi i febre de Malta). No es coneix encara un règim que pugui fer disminuir la caseïna dels animals a una proporció semblant a la de la llet de dona, ço és humanitzar la llet animal. La llet de somera (la més semblant a la humana) podria ésser, fins a cert punt, aprofitada, ja que és gairebé refractària a la tuberculosi, però és un mitjà difícil, costós i poc pràctic. S'ha de pendre la somera amb el pollí, perquè la llet, amb la criatura sola, recula.

Hi ha, demés, un gros inconvenient en la lactació animal directa, i és que l'animal pot estar malalt sense que la família ho conegui, o que quan se sàpiga sigui després d'un temps que la criatura mami mala llet (1).

Davant d'aquests seriosos inconvenients s'ha de refusar la succió directa i procurar una llet la menys perjudicial possible, ja que no es pot obtenir una llet beneficiosa.

Una llet, quan arriba a la boca de l'infant, molts cops ha passat per les següents operacions:

- 1.ª—Surt de l'animal i va a una galleda.
- 2.ª—De la galleda al pot que la porta a la casa que la compra.
- 3.ª—Del pot gros a les ampolles del repartidor.
- 4.ª—Del repartidor al pot, per escalfar-la.
- 5.ª—Del pot que l'ha escalfada al biberon.

(1) En els casos de sífilis o llavi leporí o naixença prematura, es pot donar la llet de dona amb biberon tot seguit d'ésser munyida. A Viena, abans de la guerra (ara no ho sé) venien llet de dona amb tota garantia d'asèpsia.

6.ª—Del biberon a la boca de l'infant.

Suposem que tots aquests pots són absolutament nets (bullits): És impossible que la llet arribi sense microbis, perquè l'aire ja la pot infectar. Té una importància gran la netedat de les mans, de les vaques, de l'aire de l'estable, i el temps que es deixi passar abans la llet no és utilitzada. La quantitat de microbis que es troben en la llet és a cada hora més gran. Els estudis fets en aquest punt són notables, i esgarrifa de pensar el que hi ha en una llet, 24 hores després de munyida, si no ha estat ben tractada. La fórmula ideal de la utilització de llet neta està compresa en:

Munyida, bullida i engolida.

Però això sols fóra possible posseint un animal a prop.

Per evitar, doncs, la pululació microbiana cal munyir-la amb netedat i refredar-la tot seguit a menys de deu graus, ço és, fer passar la llet ben de pressa per la tebior (32° 37°), que és la temperatura favorable a les fermentacions.

Per munyir-la amb netedat s'hauria de fer el que es fa a París i a Suïssa amb la llet anomenada higiènica.

Tenir les vaques en estables grans (de 25 metres cúbics per vaca), airejats amb amples finestres que permetin una bona claror. Els departaments són fets d'una manera isolada (un per a cada vaca), amb baixada perquè els excrements s'allunyin de l'animal. La cua de l'animal és lligada a un contrapès perquè no s'embruti. En el moment de fer la munyida es passa la vaca dins d'un departament especial, on és netejada per un vaquer conscient. D'allí passa a una cambra on un vaquer net, vestit de blanc com un operador, la muny amb tota netedat. La llet és recollida en un pot esterilitzat i sotmesa a baixa temperatura tot seguit. Les vaques sols mengen farratge, sec en sa major part: res de remolatxa. La llet que es ven així, és de les vaques de tot un estable: no d'una vaca sola, perquè té l'inconvenient que, si es posa malalta aquesta, la criatura, rep una llet tota alterada. En canvi, si la llet es barreja, la llet alterada és diluïda entre les llets sanes i no fa mal a la criatura.

Tenint en compte que aquí no es recull la llet asèpticament, no ha d'estranyar-nos que faci mal a la criatura. Hi ha casos en què el biberon es prepara amb una tècnica perfecta i a la criatura no li prova la lactació animal, i és que la llet pot ésser alterada per una malaltia de la vaca, per una mala alimentació (farratge tendre, deixes industrials, pastanaga), per una mala higiene de l'estable, per una mala faisó de recollir i dur la llet, i, finalment, per una mala consciència del venedor, que hi fa additaments per allargar la quantitat i la inalterabilitat.

Crec que un servei de llet higiènica podria, en la nostra ciutat, fer un bon servei social i un bon guany per a qui l'explotés amb ciència i consciència.

Està demostrat, doncs, que ultra les dificultats biològiques que té la llet animal, hi ha les dificultats socials: la manca de cultura, de bona fe i de vigilància oficial. Els anàlisis han de fer-se almenys dues voltes per setmana. De vegades, davant d'un trastorn de ventre, la gent fa un examen minuciós de la preparació de la llet i dóna la culpa a un petit detall casolà. I la culpa no és de la casa, sinó de l'estable, de la vaca o del taulell de la lletèria.

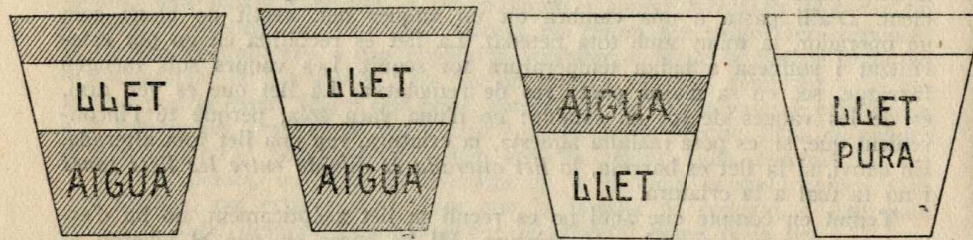

Resumint, ja que no és possible complir sempre la fórmula de *munyir-la, bullir-la i engolir-la*, heu de procurar, en rebre la llet, *bullir-la, refredar-la i guardar-la asèpticament*. Un cop bullida, la llet queda lliure dels microbis patògens de l'animal, però pot infectar-se després: us cal, doncs, evitar tot contacte sèptic (mans brutes, pots i culleres sense ésser bullits, sucre sense haver bullit, etc.). Cal, un cop la llet és bullida, evitar que resti tèbia llarga estona, perquè la temperatura tèbia és favorable a la fermentació; àdhuc és necessari que no es tregui del pot on ha estat bullida i que estigui a la temperatura de 10° fins al moment de posar-la al biberon.

Hi ha aparells per bullir la llet i per preparar tots el biberons al matí (aparell Soxhlet). La condició social de cada família fa adaptable un procediment o un altre.

Respecte a l'ebullició, cal que no sigui molt llarga, perquè la llet es modifica, perd les vitamines, és menys nutritiva i es va concentrant. Respecte a la quantitat de temps que la llet ha de bullir, cal tenir en compte que la llet, quan puja, sols està a 75° o 80°, i cal que la llet assoleixi 101°. Hi ha pots especials per bullir la llet sense que es vessi quan puja a 80°.

Un cop obtinguda una llet asèptica, no podeu donar-la a l'infant: és necessària una rectificació, per a fer-la semblar a la llet de dona. El procediment més senzill és el d'afegir-hi aigua, que serà de diferent quantitat, segons els mesos que tingui la criatura:

(Primer i segon mes)
 $\frac{1}{3}$ de llet

(Tercer i quart mes)
 $\frac{1}{2}$ de llet

(Cinquè i sisè mes)
 $\frac{2}{3}$ de llet

(Setè mes)
llet pura

Es recomana que l'aigua que s'afegeixi a la llet sigui una aigua bullida amb cereals, que la fan gelatinosa. Així la caseïna es gleva amb petits grumolls. L'aigua d'ordi és una bona preparació (5 grams d'ordi per 1000 d'aigua), i cal que bulli una hora, que es filtri, que es deixi refredar i que es guardi amb les mateixes precaucions que la llet. En cas de diarrea pot afegir-s'hi l'aigua d'arròs, ja que l'aigua d'ordi és més aviat laxant.

Ultra les llets naturals bullides, hi ha les llets condensades, que es preparen afegint-hi aigua bullida en el moment de fer cada biberon. Aquestes llets condensades tenen l'inconvenient de la difícil dosificació i l'excés

de sucre i l'absència de vitamines desaparegudes per l'evaporació de l'aigua, que s'aconsegueix sotmetent la llet a una alta temperatura i a una alta pressió negativa. Es comprèn que amb aquestes manipulacions la llet haurà perdut aquelles excel·lències de la llet natural.

Les llets en pols o dessecades s'obtenen pel fred o per la calor. Es conserven durant molt temps. Per donar-la a l'infant cal afegir-hi la quantitat d'aigua que se li havia extret. El *Glaxo* i la *llet maltada Horlig* són les marques que tenen més partidaris en la nostra societat. Hi ha criatures que les toleren molt bé.

Hi ha llets modificades per assolir una semblança a la llet humana, havent-se fet una munió de proves: llets humanitzades de Winter, llet maternitzada de Backhaus (que expèn la casa Soldevila de Barcelona), llet peptonitzada de Volmer, llet albuminosa, llets fermentades, Babeurre, Kefir, Yoghour, Kumys.

L'estudi d'aquestes llets no ha de fer-se en aquest llibre. Cal esguardar-les com un remei de casa l'apotecari, i sols s'han d'usar amb la recepta del metge. Jo he tingut ocasió de visitar moltes criatures malaltes dels canvis de llets artificials. La gent canvia de llet cada vuit dies, cercant la que engreixi l'infant; i l'infant no es nodreix perquè la llet que pren no és donada en la quantitat que correspon al seu pes i a la seva edat.

És un fet corrent la sorpresa dels pares en veure que la criatura, després de vuit o quinze dies de pendre una llet determinada, es posa malalta. *L'èxit de la primera setmana, gairebé constant, és degut a la resistència natural de la criatura contra l'alimentació indigesta.*

REGLES PER LA LACTACIÓ ARTIFICIAL

Aquesta resistència és variable, segons l'individu.

En la lactació artificial convé que aviat la criatura prengui aliment, que s'afegirà a la llet segons la quantitat i qualitat, que és impossible dir d'una manera general. (Fóra bo de veure que els catalans creessin en la nostra terra la fabricació de farines tan excel·lents com el Milo, Kufeke, Mellin's food, etc., que tants bons serveis donen per a l'alimentació de les criatures).

L'alimentació de les farines en la lactació artificial, ha d'anar vigilada per un reactiu (Lugol), que delata la presència de farina en les deposicions, quan no ha estat païda.

La reglamentació de la lactació artificial ha d'ésser molt més rigorosa que la lactació natural, perquè els perills són més grans.

Per cap motiu es donarà l'aliment fora de la reglamentació. S'ha de donar un biberon cada 3 hores,

7 biberons en les 24 hores.

La major part de la nit cap aliment (repòs estomacal).

El nombre de biberons disminuirà a cada trimestre.

Primer trimestre: 7 biberons.

Segon trimestre: 6 biberons, tots de dia.

Tercer trimestre: 3 biberons, i dues sopes.

La quantitat de cada biberon és l'escull contra el qual han topat milers d'infants que navegaven per la vida. *Por la boca muere el pez*, diu l'aforisme castellà, i aquest aforisme pot molt ben aplicar-se a la criatura. L'infant no sent l'instint de la quantitat d'alimentació que li convé, i, per altra part, la mare sempre té por que el seu fill passi gana. *L'horror a la fam mata l'infant*. ¡Que vegades, quan recepto una quantitat de llet que resulta ésser la meitat de la que *a ull i a cor* havia establert la mare, he llegit en els ulls d'aquesta l'esverament! — Vol dir que no passarà gana? — se'm pregunta amb un fons de desconfiança.

Una condició convé tenir en compte, en criar els infants artificialment: que, així com en la lactació natural no ve d'un mes que la criatura mami, en la lactació artificial convé que, bon punt la criatura toleri altres aliments, es faci minvar la quantitat de llet del seu règim, ja que la llet artificial és sempre un perill.

Per saber aproximadament la quantitat de llet que ha de pendre cada criatura hi ha una operació molt senzilla. Combe se servia d'un mitjà mnemotècnic enginyós. Deia: «Poseu un 1 davant la xifra respectiva del mesos que té la criatura i un zero darrera, i tindreu la quantitat aproximada de la llet que ha de pendre l'infant. Exemple: Un infant té set mesos: posant un 1 davant del 7 i un zero darrera fa 170, o sia 170 grams de llet per biberon.»

Una altra regla hi ha, fàcil de recordar: doblar les dues primeres xifres del pes de l'infant. Exemple: El pes és de 5500 grams: 55 més 55, igual a 110 grams per biberon. Altre exemple: El pes de l'infant és de 8200: $82 + 82 = 164$ grams per biberon.

La ració de llet per día és la dècima part del pes de l'infant més 200 grams. Bar diu que és el 15 per 100 del pes, i Ebstein fixa del 12 al 15 per 100. La dosi per biberon és la cinquantesena part del pes de la criatura.

La dosi del prematur és variable. Budin dóna la següent regla: després del desè dia, del pes de l'infant se'n treu la darrera xifra i es doblen les tres primeres. Exemple:

Infant de 2000 grams. Treta la darrera xifra, fan 200: doblats fan 400. 400 grams de llet ha de pendre un prematur de 2.000 grams. Als diets 400 grams se n'hi poden afegir de 20 a 40 més.

Totes aquestes normes no tenen res de matemàtic. El càlcul exacte en medicina no existeix. La bàscula, la visió clínica i les deposicions fan variar les regles de l'alimentació en cada cas particular.

Exposades les condicions biològiques de la lactació artificial, anem a veure de quina manera cal preparar el biberon. Hi ha dues formes de fer-ho: preparar-los tots alhora amb un aparell Soxhlet o preparar cada biberon en el moment en què ha d'ésser pres.

Generalment es prepara a cada hora de pendre, tenint en compte que la preparació del biberon és una cosa delicada. El biberon s'ha de considerar com un pont o, millor dit, una canal per on passarà la llet per a assolir la boca de la criatura. La llet sols hi ha d'ésser de pas: mai hi romandrà dipositada. Aquelles mares que surten a passeig amb el biberon preparat embolicat en un paper de diari, haurien d'ésser punides per una llei que emparés els infants de la ignorància; en ple segle vint és ja una falta social greu i vergonyosa.

Tan bon punt arriba la llet a la casa, es fa bullir dos o tres minuts. Es prepara l'aigua ensucrada i es fa bullir. Llavors es refreda ràpidament, fins que tot estigui ben fred, guardat, si pot ésser, en una geladora.

En el moment de donar el biberon, es desinfecta, fent-ho bullir tot (tetina, ampolla, cullera), i, sense eixugar res, se prepara amb les mans ben netes amb aigua i sabó i passades per alcohol; es posa la llet i l'aigua ensucrada en la proporció deguda, s'escalfa en bany-maria i es dóna a la criatura. Tot seguit que s'acabi la llet, es passa aigua abundantment per tot el que ha servit, per a treure la llet que resta mullant la paret del biberon. Després, es rentarà amb aigua i sabó i sorra (mai perdigons, que poden dar el saturnisme) i es deixarà tot submergit en una olla amb aigua bullida. És a dir: el biberon i la tetina *sortiran de l'aigua*, copsaran la llet i tornaran tot seguit a l'aigua bullida.

A Suïssa venen un vas (*vas del Dr. Ycart*) on hi ha totes les mesures de la llet i aigua ensucrada per cada edat.

El millor biberon és el que no faci cap recó i permeti que, un cop ha servit, pugui passar-hi un corrent d'aigua per dins perquè s'endugui la mica de llet que hi pugui restar. La millor tetina és la que sigui més curta, amb forat petit perquè la criatura engoleixi la llet a poc a poc: de 12 a 15 minuts per dosi. Hi ha tetines vulcanitzades que han produït emmetzinaments a França i a Alemanya. Convé un bon cautxú i garantitzat, ben lliure de sals de plom i arsènic. Els biberons amb tubs s'han de refusar sempre.

Una temptació perjudicial en què cauen moltes mares és la d'afegir llet si el fill plora després d'engollir el biberon. Heu's aquí la causa de moltes morts per indigestions. La causa del plor no és la llet escassa, sinó l'haver-la-hi donada massa de pressa. Cal donar el biberon a poc a poc, interrompent la deglució perquè la criatura senti la sensació de plenitud estomacal.

La preparació de tot el referent a la lactació artificial constitueix un enfilall de manipulacions que no és possible de fer amb vera perfecció sense un *veritable aprenentatge*. No serà de més que tota mare que vulgui criar el seu fill artificialment prengui unes lliçons pràctiques de persona tècnica de tota confiança. *La substitució de la llet materna per la llet animal ha d'ésser emparada per la ciència tècnica que posseeix una dona mare, millor que ningú: ultra posar-hi el cap com les altres dones, hi posarà el cor com cap altra.*

En obtenir un èxit amb la lactació artificial, no podeu, de cap manera, creure que és degut sols a la bona preparació de la llet. Recordeu-vos que el factor *tolerància individual* fa un paper important i que la varietat i extensió d'aquesta *tolerància* és immensa. Així, doncs, *no doneu consells ni generalitzeu*. Perquè, per allí on el vostre fill s'ha salvat, el vostre aconsellat s'hi mor!

ELS PRIMERS ESGLAIS

Ràpidament anem a fer una revisió de les primeres manifestacions morbooses que els pares poden veure en llur primer fill i que els omplen de neguit.

Vòmit. — És una de les coses que cal conèixer.

El vòmit que ve *tot seguit* després d'haver mamat, no té cap importància. És gairebé sempre degut a això, que la criatura ha engolit massa quantitat de llet i treu la que sobra. El vòmit que es presenta després d'una bella estona d'haver mamat, pot ésser degut a una deficiència de la funció gàstrica o a un excés de densitat de la llet engolida. Aquests vòmits sempre s'observen sense febre. Ara, si el vòmit va acompanyat de febre i d'inafetència, revela un trastorn més important, i la primera cosa que ha de fer-se és suprimir en absolut tota alimentació fins que una inspecció mèdica aclareixi la causa i n'apliqui el remei.

És un procediment molt important el suprimir tot seguit l'alimentació davant la febre, la inapetència i el vòmit persistent. En aquest cas una alimentació seguida i forçada acaba de constituir la malaltia que comença. Deia el nostre Dr. Rull que, quan les criatures no volen aliment, tenen més seny que les mares que els el volen fer engolir vulgues no vulgues. Així com *sempre* s'ha de suspendre l'alimentació, *mai* no s'ha de suspendre la ingestió de líquids. La suspensió d'aliment és sempre beneficiosa: la suspensió de líquids és sempre perjudicial. Així, doncs, quan tingueu el fill malalt doneu-li *aigua bullida* en la mateixa quantitat i a la mateixa hora que li donàveu els biberons. L'infant és molt sensible a la set, i la deshidratació (falta d'aigua) és molt greu en els infants. En dir líquids volem dir *aigua bullida*, aigua de *te fluix*, aigua de *violes*, de *llinosa*, d'*ordi*: MAI NO LLET, que, com sabeu, és un aliment sòlid així que arriba a l'estómac.

Diarrea. — La criatura normalment va de ventre, els primers mesos, unes tres vegades en vint-i-quatre hores. La deposició del nen criat a pit és groga, sense fetor i pastosa, sense líquid ni moc ni grumolls blancs. Quan la digestió no es fa completa, especialment en els casos en què la llet de la mare és massa forta, la criatura fa les deposicions amb uns petits grumolls com llavor de pebrot o tomàtec, que és la llet glevada sense acabar de pair. Si hi ha diarrea, convé aclarir tot seguit si hi ha una mala reglamentació de les mamades, o si la llet és escassa o de mala qualitat.

Si la diarrea és fètida i es presenta amb febre, cal suprimir tot aliment i sotmetre l'infant a dieta líquida. Recordeu-vos que la diarrea pot pendre la forma de còlera infantil i pot matar amb rapidesa. Això és propi de l'estiu. Una diarrea al temps del fred mai té la malícia del temps calorós. La llet és una causa de la diarrea. La llet salvadora dels infants, ve un moment en què, com si fos boja, es torna un verí occidor. No temeu mai si us recomanen un o dos dies o més sense pit. *La llet no païda es torna homicida!*

En els règims d'estiu jo faig disminuir la llet sistemàticament per fer una profilaxi d'afeccions digestives estivals. Convé, demés, a l'estiu, donar un biberon d'aigua estèril. Preocupa molts pares el fet que la deposició sigui verda. Cal distingir entre la que surt ja verda del budell i la que es torna verda en contacte amb l'aire. Aquesta darrera no es patològica.

Restrenyiment. — El restrenyiment mai és tan greu com la diarrea. Això no vol dir que no sigui convenient combatre'l. S'ha de lluitar perquè els infants facin cada dia la deposició. Els infants de pit moltes vegades no van de ventre fins que es canvia l'alimentació. En aquests casos la lactosa

i el mannit que podeu barrejar amb el biberon fan desaparèixer el restrenyiment. La mantega i l'oli també donen bons resultats. De la lavativa, tot i ésser un bon mitjà, cal no abusar-ne. Jo recomano alternar les lavatives amb l'aplicació de supositoris rectals de glicerina. L'ús de farina de civada i melmelades és convenient a l'edat apropiada.

La purga ideal és l'oli de ricí. Als nens de pit se'ls en pot donar una cullerada de les de cafè.

Respecte al *sistema nerviós* analitzarem breument les *convulsions*. Heu's aquí una causa de gran esglai per part de les que curen de les criatures. L'atac nerviós és sempre un fet dramàtic. La gent cerca, desolada, el primer metge que troba. La primera cosa que cal fer en cas de convulsions és tenir serenitat per a fer quelcom mentre l'esglai dels parents els inutilitza.

La convulsió en les primeres edats de la vida no té la gravetat de quan les criatures són més grans (5 o 7 anys: epilèpsia, histerisme, malaltia del cervell). La convulsió en la primera infantesa no té molts cops altra valor que l'esgarrifança inicial d'una malaltia que recau en un individu de sistema nerviós flac (espalmo-fília). Aquestes criatures tenen atacs per causes diverses: digestives, sensorials, agudes, febrils i cerebrals. La primera cosa que el cas exigeix és fer flairar èter; donar una dosi d'oli de ricí, i un bany tebi d'aigua de til·la a 36°: tot això esperant l'arribada del metge, que apellarà a la medicació calmant segons el cas.

Terrors nocturns. — Després d'haver dormit unes hores, l'infant es deixon-deix amb una gran espant, mira esverat i crida i no coneix. No us esglaieu, Es tracta d'un fet del sistema nerviós. La criatura té al·lucinacions; veu homes negres, animals monstruosos i lladres. Perquè l'atac passi, cal deixondir del tot la criatura; i, com que moltes vegades l'origen d'aquest trastorn és el tub digestiu, convé que tot seguit s'adopti un règim perquè les funcions digestives es facin amb tota normaltat. Una tassetta d'infusió de fulles de taronger, abans de posar l'infant a dormir, té una influència beneficiosa. *L'insomni* és també, de vegades, molt difícil de dominar. Els infants no dormen sols quan se'ls canta o bressa. Els banys tebis, abans de posar-los a dormir, els dona un son estable. És un costum fatal el de fer por a les criatures i excitar-los amb explicacions terrorífiques.

Micció involuntària. — És freqüent que les criatures s'orinin al llit. En aquest cas convé fer una minuciosa exploració del malaltet. De vegades la causa és el sistema nerviós; altres vegades una malaltia local. És dolorós que es renyi, quan la causa ha de tractar-se amb una medicació. A voltes les vegetacions del coll ocasionen una incontinència d'orina.

Cucs. — Heu's aquí la gran preocupació paternal. I la veritat és que la immensa majoria de vegades els cucs culpables no existeixen. Fóra llarga la llista de les afeccions atribuïdes a la dentició, cucs i bava tancada i enyorament. Gairebé totes les afeccions gastrointestinals, les convulsions i l'insomni son atribuïdes als cucs, dentició o bava tancada. I gairebé sempre la causa està en la mala reglamentació i mala qualitat dels aliments que es donen als infants.

És necessari examinar la deposició, per si es veuen els cucs o els ous (al microscopi). Una lavativa al vespre i una mica d'untura a l'anus d'un-

güent mercurial simple, priva que els cucs molestin la criatura i puguin anar-se'n cap als genitals. Una causa de la presència de cucs és el maleit costum de mamar-se els dits i de posar-se a la boca coses que han anat per terra. S'ha dit, de passada, que els gossos han d'estar sempre lluny dels infants, així com tota classe d'animals que, a més a més de cucs, poden portar malalties greus per a la mainada. El gos solament pot dur: puces, tinyes, galteres, paràsits intestinals, pesta bubònica, ràbia, kala-azar, quistos del fetge i tuberculosi. Es comprèn perfectament que el gos que va pels carrers menjant i ensumant tot el que troba tingui la boca farcida de microbis, que deixa, llepant amorosament, a la cara dels infants que els afalaguen. No cal esmentar que el costum de fer llepar una ferida per un gos, així com posar llet a les oïdes d'una criatura, està al nivell de la medicina agressiva, que bé podria simbolitzar-se pel pudent i putrefacte oli de llangardaix.

El costum de donar monedes a les criatures perquè juguin és també molt reprobable.

Tant bon punt hom veu un fill, malalt, cal isolar-lo de les altres criatures, per tal d'evitar el contagi, fins que el metge faci diagnòstic i disposi.

El pare prudent no ha de fiar-se dels consells que senti de persones que sols poden invocar com a font de llurs coneixements l'experiència, o sia la *ciència dels cops*. Avui, per damunt de l'experiència que ens ofereixen les nostres amoroses avietes, hi ha una ciència seriosa i conscient com la Puericultura, que compta amb un tresor de coneixements nous i ben dignes de tenir en compte. En una trentena d'anys el progrés científic ha estat evident i beneficiós. Demés, convé donar totes les facilitats al metge que visita criatures, guardant sempre orina i defecació, així com no fent mai servir el metge com un home que *fa por*, sinó, al contrari, com una persona útil que cal estimar i respectar. Jo sé com pateixo en les cases on me fan servir de papu i on a cada visita neix una lluita titànica entre el malaltet, que fuig de mi, i jo que he d'explorar minuciosament. Serà molt encertat que els pares acostumin a fer ensenyar el coll a les criatures, ja que la diftèria és una malaltia que tothom hauria de conèixer, per a no caure en la falta d'anar fent remeiets casolans sense mirar la gola, on roman una malaltia que va minant l'organisme fins a l'extrem que l'heroica medicació de sèrum antidiftèric no arriba a temps per a donar la seva evident acció salvadora.

Un advertiment he de donar, referent a les malalties de l'aparell respiratori. L'infant és molt sensible al fred, i l'educació de la pell a la temperatura baixa ha de fer-se amb molta de cura, i sobretot, mai abans d'un any. Així jo no sóc partidari dels banys de sol i de mar i d'aire fins a més d'un any d'edat. A l'hivern les sortides es faran els dies de bon sol i poc vent. El vent, alçant la pols dels carrers, escampa pels aires una munió de gèrmens patògens, que penetrant en l'organisme de la criatura, la fan emmalaltir. La humitat és també molt perillosa.

Quan una criatura presenta símptomes d'inflamació de l'aparell respiratori (esternuts, tos), convé tot seguit posar-hi remei, perquè en les criatures, especialment en les més menudes, les inflamacions de les vies altes respiratòries tenen una gran tendència a davallar fins als pulmons. Com una

taca de tinta que va progressant per un paper assecant, l'infecció baixa per les mucoses fins a produir la broncopneumònia.

Fals croup. — Un fet clínic freqüent alarma els pares, per tant sobtat i perquè gairebé sempre apareix de nit. El nen que s'ha adormit bo i content, a mitja nit es desperta amb un ofec i una tos ronca, anomenada vulgarment tos de gos. Es tracta de una inflamació de la part alta de l'aparell respiratori que no deixa passar l'aire en tota la quantitat necessària, donant símptomes molt semblants a la diftèria quan ataca la larinx (garrotillo). En aquest cas, cal tot seguit posar davant del coll esponges o trossos de drap mullats amb aigua ben calenta i fer bullir a prop del malaltet una olla amb fulles d'eucaliptus i fer-li beure una infusió també calenta. Per mica que millori pot assegurar-se que no es diftèria, ja que aquesta malaltia progressa sinistrament fins a la mort i sols obeeix al sèrum antidiftèric.

CONSIDERACIONS HUMANITÀRIES I PATRIÒTIQUES

Aquí finiria aquest treball que he escrit segons les necessitats culturals que té la nostra societat, si no em sentís atiat pel desig d'enlairar un clam demanant misericòrdia pels infants que moren en la nostra pàtria per haver d'atendre llurs mares les necessitats que les allunyen de la missió més sagrada que la natura els imposa. La dona que, ultra infantar els fills amb dolors, ha de guanyar-se el pa amb la suor del seu front, compleix la doble sentència de Déu: la de l'home i la de la dona. El compliment d'aquestes dobles activitats les paga l'infant. Els homes de bon cor han de sentir el pes de la responsabilitat. El pecat d'omissió està estès com una mar sense horitzons. Meditem una bella estona i fem una obra social. El poble que cura dels seus fills és un poble amb cor. I un poble amb cor mereix el nom de pàtria.

La mortalitat infantil del nostre poble és massa grossa. Aquesta mortalitat es el baròmetre que acusa el grau de moralitat, cultura i misèria de cada poble.

La sífilis, l'alcoholisme i la tuberculosi són les tres fantasmes del nostre temps que més afebleixen les criatures, les quals, un cop són al món, no tenen una vitalitat prou revinguda per a lluitar victoriosament davant de les malalties pròpies dels infants. Una lluita contra aquestes tres fantasmes faria baixar la mortalitat infantil. Avui el nostre poble baixa moralment, intoxicat per doctrines que li faran perdre aquella frescor i joventut que li donaven el treball i la vida sanitària de la llar.

Respecte a la cultura, convé que les mares tinguin veritables escoles on puguin aprendre el que avui ignoren, o sia criar els fills higiènicament. És urgentíssim que per tots els mitjans possibles es faci comprendre al poble que la millor defensa contra la mortalitat infantil consisteix a escoltar la paraula de la naturalesa, criant els fills amb la llet materna i seguint les regles que la moderna puericultura té establertes.

Fa escriure la lectura de «La mortalitat infantil», del Dr. F. Corominas, així com de l'obra del Dr. García Quintana, on es posa de relleu la quantitat esglaiadora d'infants que moren per la sinistra lactació artificial. Els

factors (la llet dolenta, el biberon mal preparat i la criatura que no el tolera per la seva mateixa naturalesa), són completament desconeguts de totes les mares, i moltes d'aquestes, quan van al metge, porten veritables cadàvers martiritzats per la ignorància més cruel. Per tal d'evitar aquests casos és necessari establir mitjans per a instruir les mares pràcticament. A Barcelona s'han fundat, no fa gaire, dos dispensaris que tenen per missió gairebé exclusiva fer puericultura, ço es, ensenyar a la mare la cura de l'infant, i especialment l'instar contra la lactació artificial. Aquests dispensaris establerts mercès a la bonesa del Rectors de la Parròquia de Sant Cugat i del Poble Nou, Mossèn Josep Alborna i Mossèn Pius Bosch, que han cedit els locals, porten fetes una munió d'obres de beneficència social-mèdica, ben remarcables. Els doctors Puig i Roig, Miralbell, Santiago Dexeus i Goday, fan obra meritíssima junt amb una Junta de senyores actives i abnegades.

Un dispensari per a tot Barcelona és sols una llavor en mig d'un camp immens. Cal sembrar tot Barcelona de petites escoles per a les mares, i cal protegir la mare un cop ha tingut una criatura, perquè la misió del l'al·lemtament és tan sagrada com la d'infantar. En el primer semestre la lactació materna hauria d'ésser obligatòria, i l'alimentació de l'infant durant la primera infantesa hauria d'ésser vigilada i reglamentada. Jo us asseguro que el dia en què la gent tingui més moralitat i cultura les necessitats dels gran hospitals minvaran.

Però cal, demés, combatre la misèria. Una mutualitat ben organitzada i dirigida podria donar un superb rendiment de sanitat. Si cada obrera donés setmanalment una quantitat, podria crear-se una caixa de defensa de la dona, perquè aquesta, en estar embarassada, no hagués d'anar a la fàbrica, i, un cop hagués infantat, no hagués de deixar el fill i privar-lo de la seva llet, que és una font de vida insubstituïble!... Tantes vagues, tants crims traïdors, tants defensors eloqüents que volen ésser els redemptors del poble, i ningú s'ha preocupat, amb eficàcia definitiva, de la rehabilitació de la dona que compleix les dues sentències. La mortalitat infantil, vergonyosament intensa, i la consideració i respecte que cal tenir a un vell que no pot treballar i que no té un sou que el faci menys oneros a una família obrera nombrosa, són dues nafres socials que havem de foragitar, perquè avergonyeixen.

Nosaltres, potser un poc romàntics, hem sentit tota l'enlluernadora il·lusió de veure que Catalunya podria ésser la capdavantera, relativament a altres pobles, en les qüestions de beneficència social, com ho és en tantes i tantes activitats admirables... Però el poble no sent el problema biològic perquè no el veu, i no el toca. Així es comprèn que aquella demanda que vaig fer anys enrera, de fer voltar de jardins els grans Hospitals Clínics per a isolar-los de la ciutat no fos, gairebé, ni comentada. Sols un plany del gran polític i poeta En Bofill i Matas va sentir-se, sense que florís cap activitat. Jo demanava jardins per a infants, camps per a educació física. Jo demanava que Barcelona s'aturés en les seves tasques, per a fer de tant en tant un pom de flors entre els carrers i places!...

Més tard vaig proposar la creació d'un sanatori marítim pagat per metges. Donava la fórmula. Va ésser acceptada, i potser fins enaltida, i res. Tots els dissortats infantons que pateixen tuberculosi dels ossos no tenen cap hos-

pital marítim gran on puguin guarir-se... Ací, que és el país del mar i del sol! Quina tristesa fa, pensar que aquests nens malalts, si van a l'hospital, poden morir-hi contagiats d'altres malalties, i si resten a casa llur quedaran per sempre esguerrats, i les platges de cap a cap de Catalunya plenes de rocam, d'aire iodat, i amarades de sol resten orfes d'aquells sanatoris que s'alcen pels costes de França (n'hi ha 17) emparant paternalment els pobres nens que a la ciutat són atacats de la paorosa tuberculosi. Aquesta terrible malaltia va atacant calladament les criatures que neixen i viuen en contacte amb tuberculosos. Heu's aquí una altra obra esplèndida: *la preservació de la tuberculosi*. Les nostres muntanyes, que s'alcen alteroses, sembla que enlairin els braços al cel com si cridessin els malalts dels pobles febles i malaltissos. El sanatori d'altitud, per a fer el guariment pel sol pels procediments de Rolier (helioteràpia) no existeix. A la muntanya de Montjuich vaig tenir ocasió de visitar l'escola a l'aire lliure per a predisposats. Tot va plaire'm, menys que l'escola no tingués germanes nombroses i més grans.

En una paraula: si anem analitzant l'obra actual de cultura mèdica, la tristosa ens amararà el cor i la vergonya ens farà caure la mirada a terra. Un poble com el nostre, on moren els opulents sense deixar un record per a aquell Hospital de Sant Pau que mai no s'acaba, on l'Hospital Clínic viu, captant, una vida de misèria, on manquen hospitals propis per a la infantesa, sanatoris marítims i d'altitud, parcs per a infants, escoles per a predisposats, escoles per a mares, mutualitats infantils (el nen ric que empari el nen pobre), és un poble que ignora la misèria o pateix la gasiveria fins a la fredor macabra. No tot ha de sortir de les institucions oficials. Jo vaig proposar una lliga d'opulents que fessin una deixa individual a l'Hospital de Sant Pau i a la Sagrada Família. Fóra cosa bellíssima que el gest d'una caritat testamentària es fes clàssic a casa nostra, tan sols per a neutralitzar aquelles paraules que fa uns segles va escriure el Dant, parlant de l'avarícia dels catalans.

Però jo em sento il·lusionat per l'optimisme quan veig que a casa es fan escoles i observatoris. Això vol dir que a casa hi ha amor al proïsme i a la pàtria... Ara sols cal encaminar els sentiments vers l'obra social mèdica, en la qual tots havem de posar el coll, per a poder mostrar als de fora el monument més formós, més enternidor i més sublim: aquest monument on es veurà tot el cor d'un poble, tota l'ànima d'una pàtria, ço és, *una mortalitat infantil petita*, mitjançant una gran cura dels fills emparats per un esclat de paternitat patriòtica!...

Treballs científics del Dr. Roig - Raventós

- Las inyecciones intrauterinas y vaginales postpartum. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 1, any 1909.
- Sobre un caso de secreción láctea prematura. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 4, any 1909.
- Contribución al estudio de los vómitos incoercibles de las embarazadas. *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 11 any 1909.
- La expresión del feto. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 6, any 1910.
- El intestino en obstetricia. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 1, any 1911.
- Un caso de gestación trigemelar, monocorial y triamniótica. — *Anales de la Academia de Obstetricia, Ginecología y Pediatría*, núm. 50, any 1912. — Madrid.
- Un caso de pleuresía purulenta en un niño de 3 meses (en col·laboració amb el Dr. Marimón). — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 7, any 1912.
- La cabeza fetal reconocida por el tacto (Estudi clínic d'anomalies). — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 1, any 1912.
- Profilaxia de l'eclàmpsia.
- Un accessori al tubus de Ribemont.
- Pleuresía purulenta recidivant infantil
- Hidràmnios i ovulació prematura. — Any 1913. — 1.er Congrés de Metges de Llengua Catalana.
- Caso de meningitis cerebroespinal en un niño de tres meses. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 5, any 1914.
- Kala-azar infantil. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 11, any 1914.
- L'aigua destil·lada com a drenatge plasmàtic. — *Societat de Biologia*, volum II, any 1914.
- Tratamiento del kala-azar. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 4, any 1915.
- Casos de eclàmpsia curados con tratamiento médico. — *Revista Española de Obstetricia y Ginecología*, núm. 5, any 1916. — Madrid.
- Las rinitis en la infancia. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 10, any 1916.
- Síndrome de compresión gravídica (Tesi de doctorat).
- La inapetencia en los niños. — *Revista de Ciencias Médicas de Barcelona*, núm. 10, any 1915.
- Estudi anatomoclfic de la punció lumbar en la infantesa (55 necròpsies). — *Societat de Biologia*, any 1915.
- Feu jardins voltant el Clínic. — *La Veu de Catalunya*.
- Fem un sanatori! — *Anals de l'Acadèmia de Barcelona*.
- Pels pobres infants tuberculosos. — *La Veu de Catalunya*.
- A l'encontre d'un flagell. — *La Veu de Catalunya*.
- Pelvimetria. — Congrés Mèdic de 1917.
- Un caso de monstruo doble Toracópago. — *Revista Española de Obstetricia y Ginecología*. — Madrid núm. 6, any 1919.
- Sífilis matrimonial (Ascitis infantil). — *Tercer Congrés de Metges de Llengua Catalana*, any 1919.
- La prueba del azul en obstetricia. — *Premiat per l'Institut de Ciències*, any 1916.
- Els nens sans i educats són l'alegria de la llar. — *Premiat per l'Acadèmia i Laboratori*.
- Nocions de Puericultura. — Col·lecció «Minerva».

En premsa

Barcelona ciudad cardio-renal. — *Discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Medicina*.

Farina dextrinada malteada Milo Sense llet ni sucre

PRODUCTE DIETETIC EN LES AFECCIONS GASTRO-INTESTINALS

Preparat per consell del cèlebre especialista en malalties de la Infància, Dr. A. COMBE, de Lausanne

La fabricació de la Farina dextrinada malteada Milo està basada sobre els mateixos principis que la de nostra Farina lacteada «Nestlé». Considerant el fi que es vol assolir, no té ni llet ni sucre i tan sols una petita quantitat de grasses. Aquests detalls són d'una importància capital per a un aliment recomanat con a dietètic en les afeccions del ventrell i païdor.

Com que no engloba tots els elements necessaris per a l'alimentació d'un nen sa,

DEU EMPLEAR-SE TAN SOLS TRANSITORIAMENT I PER ORDE DEL METGE.

La Societat «Nestlé» A. E. P. A. es complau en oferir als metges l'interessant llibret, extracte de l'obra del ja esmentat Dr. Combe, titulada *Les malalties gastro-intestinales aiguës des nourrissons*, i quantes mostres considerin necessàries del producte.

Societat "Nestlé" A. E. P. A. ☉ Barcelona
☉ Gran-Via Layetana, 41 ☉

Llet condensada marca La Lechera

Durant el període en què la mare cria el seu fillet, deuen evitar-se-li tota classe de contrarietats i excitacions nervioses; moltes voltes, en trobar la llet aigüada, el no portar-l'hi a l'hora, el descuit d'una minyona, etcètera, desplau a la dona que cria.

Tot això s'evita tenint a casa pots de Llet marca «La Lechera».

Demés, està convenientment PASTEURITZADA, el que fa que no contingui cap microbi perillós per a la salut.

Són innombrables els casos en què mares que digerien amb dificultat la llet fresca prenen la llet condensada marca «La Lechera» amb veritable fruïció, assentant-se-les-hi admirablement.

Societat "Nestlé" A. S. P. A. ☉ Barcelona
☉ Gran-Via Layetana, 41 ☉

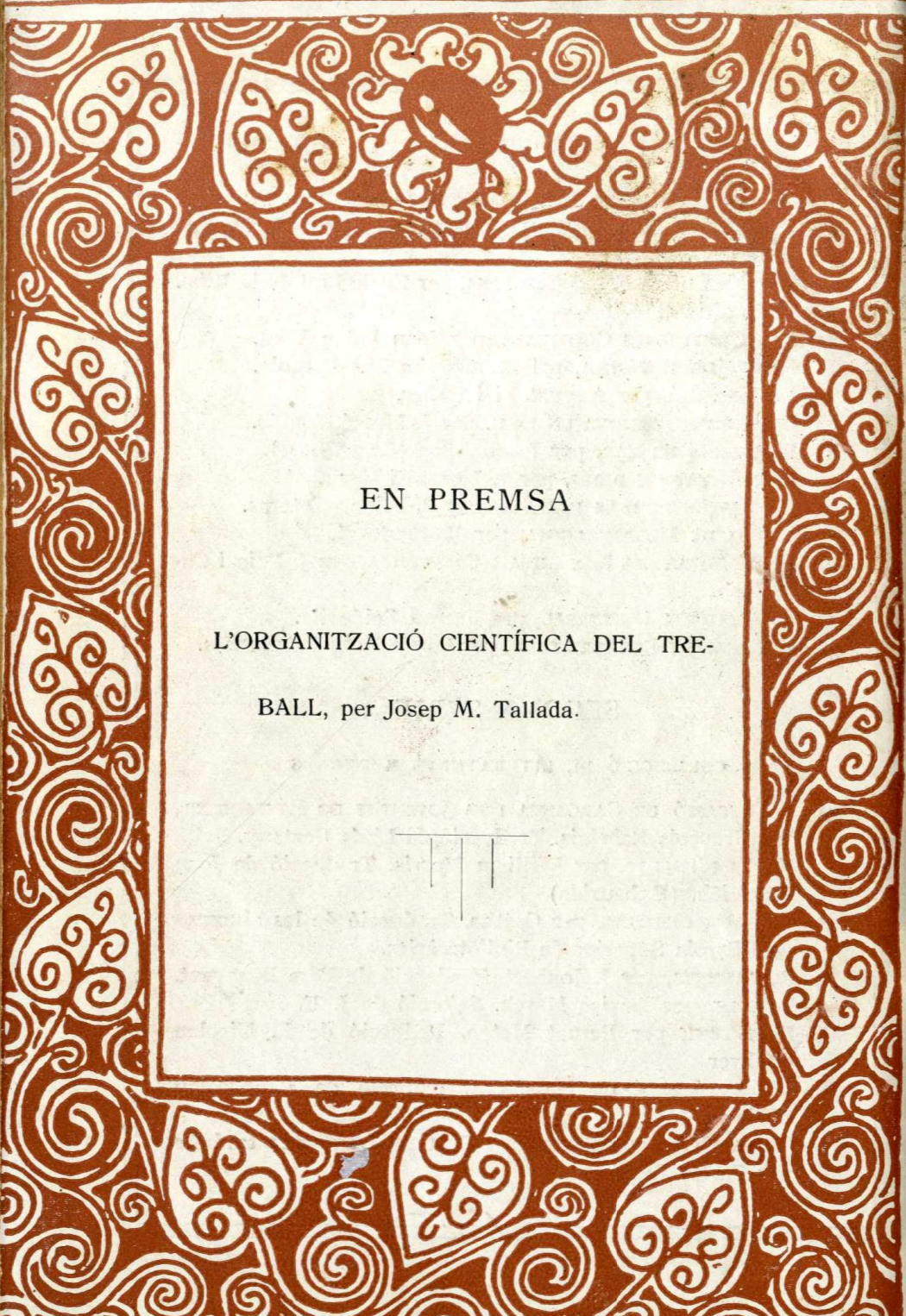
- 21 - LA POLÍTICA CONTEMPORÀNIA (1848-1900), per Manuel Raventós.
- 22 - DEL VESTIT I DE LA SEVA CONSERVACIÓ, per Rosa Sensat.
- 23 - ESCRITORS ESTRANGERS CONTEMPORANIS, per J. M. López-Picó.
- 24 - HISTÒRIA DE LA NACIÓ CATALANA, per Enric Prat de la Riba. (Exhaurida).
- 25 - ELS CONTINENTS COLONIALS, per Joan Palau Vera.
- 26 - RESUM DE BOTÀNICA, pel P. Joaquim M.ª Barnola.
- 27 - LA INFECIÓ, per August Pi i Suñer.
- 28 - COM ES CONFECCIONA UN FILM, per J. Massó Ventós.
- 29 - EXERCICIS DE MAR, per Josep Elías (*Corredisses*).
- 30 - COM ÉS FET UN DIARI, per J. Morató i Grau.
- 31 - L'ASSISTÈNCIA DELS MALALTS, per B. Pijoan Soteras.
- 32 - RESUM DE METEOROLOGIA, per E. Fontseré.
- 33 - L'ARQUITECTURA ROMÀNICA A CATALUNYA, per J. Puig i Cadafalch.
- 34 - LA HISTÒRIA UNIVERSAL, per Ferran Soldevila.
- 35 - NOCIONS DE PUERICULTURA, per Josep Roig i Raventós.

SEGONA SÈRIE

COL·LECCIÓ DE LITERATURES MODERNES

- 1 - L'EDUCACIÓ DE GARGANTA I LA JOVENTUT DE PANTAGRUËL, per François Rabelais. Traducció de Lluís Dezany.
- 2 - NOVES D'ENLLÒC, per William Morris. Traducció de Joan Estelrich. (Exhaurida)
- 3 - GERMÀ I GERMANA, per Goethe. Traducció de les alumnes de l'Escola Superior de Bibliotecàries.
- 4 - PENSAMENTS, per J. Joubert. Traducció de Pere Benavent.
- 5 - POESIES, per Auzias March. Selecció de J. E.
- 6 - EL SOMNI, per Bernat Metge. Reducció de L. Nicolau d'Olwer.
- 7 - LA CONQUESTA DE MALLORCA, reducció de L. Nicolau d'Olwer.
- 8 - DE LA «VITA» DE BENVENUTO CELLINI, fragments traduïts per Carles Riba.

EN PREMSA

L'ORGANITZACIÓ CIENTÍFICA DEL TRE-

BALL, per Josep M. Tallada.

